

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DÖNEM PROJESİ

**KIYI KANUNU VE YAŞANAN SORUNLARIN HUKUKİ AÇIDAN
İNCELENMESİ**

Havvanur CENGİZ

GAYRİMENKUL GELİŞTİRME VE YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**ANKARA
2013**

Her hakkı saklıdır

ÖZET

Dönem Projesi

KIYI KANUNU VE YAŞANAN SORUNLARIN HUKUKİ AÇIDAN İNCELENMESİ

Havvanur CENGİZ

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mustafa ATASOY

T.C. Anayasa'sının 43. maddesinde; kıyıların, devletin hüküm ve tasarrufu altında olan yerlerden olduğu ve kıyıları çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği ifade edilmiştir. Kıyıları ve sahil şeritleri, kullanım amaçları bakımından belirli bir derinliği kapsamakta olup, kişilerin kıyı alanlarından yararlanma koşulları mevzuatta açıkça düzenlenmiştir. Kıyı alanlarının tanımı ve hukuki rejimi 3621 sayılı Kıyı Kanunu ile düzenlenmiş daha sonra bu Kanun'un bazı maddelerinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi üzerine ek yasal düzenlemeler yapılmış ve Kıyı Kanunu Uygulama Yönetmeliği de kamu kurumlarının uygulamaya yönelik faaliyetlerinin detaylarını düzenlenmiştir. 3621 sayılı Kanun; deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve devami niteliğinde bulunan sahil şeritlerinden ne şekilde yararlanılacağını ve nasıl korunacağını düzenlemiştir. Bu çalışmada 3621 sayılı Kanunu ve ilgili diğer düzenlemelerin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar hukuki açıdan incelenmiş, yargı kararları da dikkate alınarak genel değerlendirme yapılmış ve başlıca uygulama sorunlarına yönelik çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun uygulanması sonucunda taşınmazları kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan ve tapusu bedelsiz terkin edilen maliklerin; maddi ve manevi yönlerden zarara uğradıkları gerekçesi ile öncelikle iç hukuk yollarında, daha sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde uğradıkları zararın telafisi için başvuru yaptıkları tespit edilmiştir. Özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin tazminat ödenmesine yönelik kararları ile Türkiye

Cumhuriyeti Devleti'nin itibar ve maddi kayba uğradığı dikkate alınarak yargı içtihatları ile soruna çözüm bulunmaya çalışılmış ve taşınmazlarının tapusu bedelsiz terkin edilen maliklerin Hazine aleyhine tazminat davası açmalarına imkan verilerek genel olarak insan hakları ve özel olarak mülkiyet haklarının korunmasına katkı yapılmıştır. Tanımlanan sorunlara kalıcı çözüm bulunması açısından 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda tapusu terkin edilen taşınmazlara yönelik değişiklik yapılması ve bu yolla kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan kesimden iyi niyetli olarak taşınmaz edinen şahısların mülkiyet haklarının korunması sağlanmalıdır.

Haziran 2013, 61 sayfa

Anahtar Kelimeler: Kıyı kavramı, kıyı çizgisi, kıyı kenar çizgisi, sahil şeridi, özel mülkiyet ve tazminat

ABSTRACT

Term Project

THE COASTAL LAW AND AN INVESTIGATION OF THE EXPERIENCED PROBLEMS FROM A LEGAL PERSPECTIVE

Havvanur CENGİZ

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Real Estate Development and Management

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa ATASOY

Article 43 of the Constitution of the Republic of Turkey stipulates that coasts are among the places under the provision and disposal of the State and that the public interest will primarily be safeguarded in enjoying the coastal strips surrounding the coasts. Coasts and coastal strips cover a certain depth in terms of their intended use and the conditions for the enjoyment of the people of the coastal areas are regulated clearly in the legislation. The definition and legal regimen of coastal areas are arranged with Coastal Law No. 3621 and upon the annulment of certain articles of this Code by the Constitutional Court later on, additional legislative regulations were made and the details of the practical activities of public institutions have been stipulated in the Coastal Law Implementation Regulation. Law No. 3621 arranges how the coasts of seas, natural and artificial lakes and banks of rivers as well as the coastal strips under the influence and are extensions of such areas are to be utilized and protected. In this study, the problems encountered in the implementation of Law No. 3621 and relevant regulations have been examined from a legal perspective, an overall assessment based on judicial decisions have been made and suggestions for the solution of the problems have been put forward.

It has been identified that real estate owners, whose immovable properties that remain between the shoreline and the coastal edge line are deregistered from the title deed registry without any compensation as a result of the implementation of the Coastal Law No. 3621, have been making appeals primarily using domestic legal remedies and then to the European Court of Human

Rights to have their tangible and intangible losses compensated. Considering particularly the fact that the Republic of Turkey suffers reputational and financial losses upon the European Court of Human Rights decisions to pay compensations, a solution to the problem was tried to be found based on legal jurisprudence and those, whose immovable property title deeds have been deregistered without any compensation, have been given the right to file compensation suits against the Treasury to contribute to the protection of the human rights in general and specifically property rights of these people. In terms of finding a lasting solutions to the specified problems, an amendment regarding the immovable properties, of which title deed are deregistered, should be made in Coastal Law No. 3621, and in this way, the property rights of individuals, who in good faith acquire immovable property in the areas between the coastline and the coastal edge line, should be protected.

June 2013, 61 pages

Key Words: The coast concept, shoreline, coast edge line, coastal strip, private property and compensation

TEŞEKKÜR

Gayrimenkul çalışmaları çok geniş kapsamlı ve karmaşık alanları içermektedir. Özellikle kıyı alanlarının hukuki rejimi, planlanması ve yönetimi gibi konular gayrimenkul geliştirme uzmanlarının çalışma alanları içinde yer aldığı gibi, planlama, hukuk, mühendislik gibi birçok bilim alanının da çalışma konuları içinde yer almaktadır. Gerek lisansüstü eğitim-öğretim sırasında, gerekse dönem projesi çalışmaları sırasında beni yönlendiren, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyen değerli danışman hocam Sayın Doç. Dr. Mustafa ATASOY'a, öğrenimim sırasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek akademik ortamda olduğu kadar beşeri ilişkilerde de engin fikirleriyle yetişmeme ve gelişmeme önemli katkılarda bulunan Gayrimenkul Geliştirme ve Yönetimi Anabilim Dalı Başkanı ve değerli hocam Prof. Dr. Harun TANRIVERMİŞ'e ve ayrıca çalışmalarım süresince dostluklarıyla bana maddi manevi desteklerini her zaman hissettiren Fatma KÖKEREL, Fatih ŞİMŞEK ile Arife TAŞKIN'a ve aileme en derin duygularla teşekkür ederim.

Havvanur CENGİZ
Ankara, Haziran 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
2. KIYI KAVRAMI VE MEVZUATININ GELİŞİMİ.....	4
2.2 Jeomorfoloji Biliminde Kıyı Kavramı.....	5
2.3 Kıyı Kavramının Tarihi Gelişimi	5
2.4 Türk Hukuk Sisteminde Kıyı Kavramının Kapsamı ve Sınırları	9
2.4.1 Kıyı çizgisi	10
2.4.2 Kıyı kenar çizgisi	12
2.4.3 Sahil şeridi kavramı	13
3. KIYI VE SAHİL ŞERİTLERİNDEN YARARLANMA	15
3.1 Kıyılardan Yararlanmaya Egemen Olan İlkeler	15
3.1.1 Genellik ve eşitlik	15
3.1.2 Bedel ödenmemesi (Bedava kullanım)	16
4. KIYILARDA YAPILAŞMA VE SAHİL ŞERİTLERİNDEN YARARLANMA OLANAKLARI.....	17
4.1 Kıyılarda Yapılaşma Koşulları	17
4.2. Sahil Şeritlerinden Yararlanma Olanakları.....	19
4.3 Kıyı Kenar Tespiti Çalışmalarının Değerlendirilmesi.....	21
5. MAHKEME KARARLARININ İNCELENMESİ	22
5.1 Danıştay Kararlarının İncelenmesi	22
5.2 Yargıtay Kararlarının İncelenmesi	30
5.2.1 Kıyı Kenar Çizgisinin Saptanması ile İlgili Yargıtay Kararları.....	32
5.2.2 Tapu İptal, Tescil ve Terkini ile İlgili Yargıtay Kararları	35
5.3 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının İncelenmesi	43
5.4 Mahkeme Kararlarında Tazminat Esasları ve Ödeme Araçları.....	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56
KAYNAKLAR	59
ÖZGEÇMİŞ.....	61

KISALTMALAR DİZİNİ

AIHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AIHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM	Anayasa Mahkemesi
DSİ	Devlet Su İşleri
HUMK	Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu
KK	Kıyı Kanunu
KKÇ	Kıyı Kenar Çizgisi
KM	Kilometre
KKUDY	Kıyı Kanunu Uygulamasına Dair Yönetmelik
M	Metre
MK	Medeni Kanun
Md	Madde
RG	Resmi Gazete
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1 Kıyı, dolgu ve sahil şeritlerinde yapılacak yapılar.....	18
Şekil 4.2 Sahil şeridi.....	20

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Türkiye’de Kıyı Mevzuatının Gelişimi.....	8
Çizelge 5.1 İncelenen Yargıtay Kararları ve Nedenleri.....	28
Çizelge 5.2 AİHM’de Açılan Davalar ve Tazminat Tutarları.....	40

1. GİRİŞ

Kıyılar, tarih boyunca insanların tercih ettikleri yerleşim yerlerinden olmuş ve birçok uygarlık kıyı alanlarında yoğunlaşmıştır. Kıyıların kara ile su arasında bir bağlantı noktası olması ve insanların suya olan sınırsız ve vazgeçilemez ihtiyacı bunun en önemli nedenidir. Akbaba'ya (2010) göre kıyı, yalnız deniz ile karanın birleşme noktasını anlatan bir kavram olmayıp, her türlü su kütlesini çevreleyen kara parçasıdır. Bu yolla göl ve akarsuların kıyılarının öneminin de gözardı edilmemesi gerekmektedir.

Kıyılar sadece insanların suya olan ihtiyaçlarına yönelik kullanıma konu olmazlar. Kıyılardan faydalanma yöntemleri uygarlığın gelişmesi ile birlikte farklılık göstermiş ve buna bağlı olarak da kıyıların insanlık açısından önemi daha da artmıştır. Geçmişten günümüze kadar kıyıların kullanım amaçları çeşitlilik arz ettiğinden, kıyılarda farklı menfaatlerin çatışmasına sebep olmuştur. Bunun kıyıların kıt veya miktarı arttırılamayan bir doğal kaynak oluşu ile ilgili olduğu da ileri sürülebilir. Birçok ülkede kıyıların kamu mülkiyetinde olduğu, ancak kıyı alanlarından yararlanmanın özel rejime tabi tutulduğu ve özellikle ortak mülkiyet olgusunun birçok ülkede gelişmekte olduğu gözlenmektedir (Tanrıvermiş 2011). Ancak hemen her ülkede kıyılardan bütün vatandaşların serbest olarak yararlanması ve kıyılardan yararlanmada toplum yararının esas alındığına tanık olunmaktadır.

Türkiye kıyılar bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Türk Coğrafya Kurumunun bilgilerine göre ülkenin kara sınırlarının uzunluğu 2.875 kilometre (km), adalar dahil sahil uzunluğu ise 8.333 km olarak ölçülmüştür. Buna zengin göl ve akarsu kıyıları da eklenirse kıyılar konusunun ne kadar önemli olduğu daha da anlam kazanır. Yürürlükte olan mevzuata göre kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu için özel mülkiyete konu olamamaktadır. Ancak gerek Osmanlı İmparatorluğu döneminde, gerekse Cumhuriyet döneminde farklı zamanlarda yürürlükte kalan mevzuat, kıyıların özel mülkiyete konu olabilmesine imkan tanımıştır. Devamında ise 3621 sayılı Kıyı Kanunu¹ ile deniz, tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde olan ve

---

¹ Resmi Gazete, Tarih: 17/4/1990, Sayı: 20495

devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin, doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek korunması ile toplumun yararlanmasına açık olarak kamu yararının kullanılma esasları tespit edilmiştir. 3621 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinde kıyıların özel mülkiyete konu olması yasaklanmış olup, daha önce kıyılarda edinilen özel mülklerin tapu kayıtlarının iptali için Hazine tarafından tapu iptali davası açılmasına imkan verilmiştir. Tapu kayıtlarının bedel ödenmeksizin iptal edilmesi ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından mülkiyet hakkına aykırı bulunmuş ve tapuların bedel ödenmeksizin iptal edilmesi, bireysel menfaat ile toplumun genel menfaati (kamu yararı) arasında bulunması gereken adil dengeyi bozduğuna karar verilmiştir (Şimşek 2010). AİHM'nin bu kararları üzerine Yargıtay 1. ve 4. Hukuk Daireleri de içtihatlarını değiştirerek, kıyıda kalması nedeniyle iptal edilen taşınmazlar için taşınmaz malikine tazminat ödenmesine karar vermişler, ancak bu durum dahi, gerek yargılama süresinin uzunluğu gerekse taşınmaz malikine vekalet ücreti ve yargılama gideri yüklemesi nedeniyle soruna tam olarak çözüm olamamıştır.

Tanımlanan sorunlara kalıcı çözüm bulunması açısından 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda tapusu terkin edilen taşınmazlara yönelik değişiklik yapılması ve bu yolla kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan kesimden iyi niyetli olarak taşınmaz edinen şahısların mülkiyet haklarının korunması gerekli görülmektedir. Uygulama alanında oldukça yaygınlaşan bu sorun ile ilgili olarak inceleme ve araştırma sayısının sınırlı olduğu ve kıyıların hukuki rejiminin ise sınırlı sayıda monografi ve makaleye konu olduğu gözlenmiştir (Cin 1981, Doğan ve Erginöz 1997, Akın 1998, Akkoç 1999, Akyol ve Sesli 1999, Anal 2001, Duru 2003, Akkaya 2004, Çelik 2005, Esener 2005, Ferudun 2009, Şenol 2010). Önceki çalışmalarda kıyı alanlarının hukuki statüsü ve mevzuatın gelişimi kapsamlı olarak incelenmiş olmasına karşın, kıyı alanlarında kalan özel mülklerin tapusunun terkin edilmesinin neden olduğu ekonomik kayıplar, maliklerin uğradıkları maddi ve manevi zararlar ve bu soruna çözüm bulunması konuları yeterince inceleme konusu yapılmamıştır. Bu çalışmada kıyılarda herhangi bir şekilde oluşan özel mülkiyete geçmiş olan taşınmazların durumları ve özel mülklerin tapularının terkinini ile kıyıların Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve 3621 Sayılı Kanunun amir hükümlerine göre kamunun ortak kullanımına alınması için AİHM kararları ışığında yapılması gereken düzenlemelerin ana hatları tanımlanmıştır.

Bu çalışmada Kıyı Kanunu (KK) çerçevesinde kıyıların hukuki rejimine ilişkin temel kavramlar kısaca açıklandıktan sonra Kıyı Kanunu ile ilgili Danıştay, Yargıtay ve AİHM kararlarının incelenmesi ile sorunun tanımlanması yapılmış ve buna dayalı olarak genel değerlendirme ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Bu çalışmanın temel sınırlılığı sadece yargı kararları ve literatür araştırmasına dayanmakta olup, alan çalışması ile konunun değerlendirilmesi ihmal edilmiştir. Çalışma konusu bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde konunun önemi ve amaçları ile sınırlılıkları açıklanmış ve ikinci bölümde ise kıyı kavramı ve tarihsel gelişimi özet olarak sunulmuştur. Üçüncü bölümde kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanma olanakları mevzuat ve uygulama yönlerinden değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde konu ile ilgili yargı kararları değerlendirilmiş ve kıyı alanlarında kalan özel mülklerin tapu iptaline ilişkin sorun analizi yapılmıştır. Son bölümde ise yargı kararları ve literatür araştırmasına dayalı olarak tanımlanan sorunlara kalıcı çözüm bulunması açısından 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda tapusu terkin edilen taşınmazlara yönelik yapılması gereken değişikliklerin çerçevesi çizilmiş ve özellikle kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan kesimden iyi niyetli olarak taşınmaz edinen şahısların mülkiyet haklarının korunmasına yönelik çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

2. KIYI KAVRAMI VE MEVZUATININ GELİŞİMİ

2.1 Genel Olarak Kıyı Kavramı

Kıyı, doğal bir yeryüzü biçimi olarak jeomorfolojinin² konusunu oluşturduğu gibi hukuk düzeni kıyı kavramına hukuksal sonuçlar bağlamıştır. Bununla birlikte doğal olarak kıyı kavramı ile ilgilenen bilim dalları jeomorfoloji ve hukukla sınırlı değildir.

Türkiye’de kıyılar çevre kirlenmesinin en yoğun biçimde görüldüğü bölgelerden oldukları için, çevre biliminin de önemli konularından birini oluşturmaktadır (Keleş ve Hamamcı 1997). Bunun gibi kıyılar, yerleşimin en yoğun biçimde görüldüğü bölgelerden olmaları sebebiyle kent biliminin de inceleme konusudur (Keleş 1993).

Kıyının jeomorfolojik ve hukuksal açıdan kavramsal belirlemesi üzerinde durulması gerekli görülmektedir. Kavramsal belirlemeler olmadan yapılan değerlendirmeler yetersiz kalacaktır.

Kıyı kelimesini Kentbilim Terimleri Sözlüğü (Keleş 1998); denizlerin, yapay ve doğal göllerin kıyı çizgisi boyunca uzanan kara parçası olarak, Türk Dil Kurumu ise kara ile suyun birleştiği yer olarak tanımlamaktadır (Anonim 2013).

Türkiye kıyılar bakımından oldukça zengin bir yapıya sahip olup, deniz, nehir ve göl kıyıları bulunmaktadır. Türk Coğrafya Kurumunun bilgilerine göre ülkenin kara sınırlarının uzunluğu 2.875 kilometre (km), adalar dahil sahil uzunluğu ise 8.333 km’dir. Buna zengin göl ve akarsu kıyıları da eklenirse kıyılar konusunun ne kadar önemli olduğu daha da anlam kazanır. Yürürlükte olan mevzuata göre kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu için özel mülkiyete konu olamamaktadır.

Kıyı alanlarının tanımlanması, kentleşme ve planlama, jeoloji ve jeomorfoloji, hukuk ve gayrimenkul bilimlerinde farklılık göstermektedir. Bazı bilim alanlarında kıyı kavramı

---

² Yer biçim bilim olarak da bilinir, yer’in yüzey şekillerinin tanımlanmasını ve oluşum süreçlerinin açıklanmasını konu edinen bilim dalıdır.

kamu ve özel mülkiyet yönünden ele alınırken, bazı bilim alanlarında planlama ve kıyılardan yararlanma esas alınmaktadır. Aşağıda özet olarak farklı bilim alanlarında yaygın olarak kullanılan tanımlar özet olarak verilmiştir.

2.2 Jeomorfoloji Biliminde Kıyı Kavramı

İzbirdak (1969) tarafından kıyı, doğal bir yeryüzü biçimi olarak, deniz, göl ve akarsularda suyun karaya temas ettiği, su ve kara yönünde uzunlamasına devam eden bir sınır çizgisi ya da alt sınırını bu temas çizgisinin oluşturduğu, genişliği meteorolojik olaylara göre değişebilen alan olarak tanımlanmaktadır.

Kıyı, bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere sabit bir çizgi değildir. Dış etkiler ile değişken bir yapıya sahiptir. Ayrıca bu değişkenlik düzenli bir değişiklik de değildir. Belki bu belirsizlikten dolayıdır ki hukuki kavram olarak kıyının belirlenmesinde doğal yapısına ilişkin³ tanımlamadan kısmen yararlanılıyorsa da tanımlar birbiri ile aynı değildir.

2.3 Kıyı Kavramının Tarihi Gelişimi

Bir kısım malların hukuk düzeni tarafından özel mülkiyete konu olmaları durumuna ilk olarak Roma Hukuku'nda rastlanılmaktadır. Roma Hukuku'na göre eşya kavramı, esas olarak, ticarete tabi eşya, ticaret dışı tutulan eşya olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu ayrım gereği, ilahi hukuka ait mallar herkesin kullanımına açık mallar ve Roma Devleti'nin mülkiyetinde yer alan kamu malları, özel mülkiyete kapalı bulunan mallardır. Kıyıları ise Roma Hukuku'nda hava ve su gibi herkesin ortak kullanımına ait mallardan kabul edilmektedir. Herkesin, serbest bir biçimde yararlanabileceği bu mallar üstünde ne devletin ve ne de özel kişilerin mülkiyeti bulunduğu ifade edilmiştir (Kaygısız 2010).

---

³ Kıyı çizgisinin belirlenmesinde Kıyı Kanunu 4. maddesi taşkın durumları dışında doğal çizgiyi esas almıştır.

Osmanlı Hukuku'nda ise kıyılara ilişkin doğrudan bir düzenleme mevcut değildir. 1858 tarihli Arazi Kanunu (Kanunname-i Arazi), Osmanlı İmparatorluğu'nda bulunan arazileri düzenlemişse de bu kanunda kıyıların belirtilen kategorilerden herhangi birinde özel olarak yer aldığı belirtilmemiştir. Bunun gibi Arazi Kanunu'nda, kıyıların sayılan arazi türlerinden hangisine girdiğinin belirlenmesine yardımcı olacak bir ölçüt de yoktur. Kıyıların, mevat arazilere⁴ girdiğinden söz edilebilirse de, diğer kategorilerde yer almasının da mümkün olabileceği belirtilmektedir (Akın 1998).

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'ndan önceki anayasalar doğrudan doğruya kıyılara ilişkin bir düzenleme getirmemişlerdir. Kıyıları 1984 yılında ilk kez özel bir yasal düzenlemeye konu olmuştur. 01.12.1984 tarih 18592 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 3086 sayılı Kıyı Kanunu'na kadar kıyıları farklı kanunlar ve hukuksal metinlerle kısım kısım düzenlenmeye çalışılmıştır.

Kıyı kavramının Türk Hukuku'ndaki ilk kanuni tanımı ve korunması ilkesi, 17.02.1926 yılında kabul edilen 743 sayılı Medeni Kanunu'nun 636, 641, 912. maddelerinde yer almıştır (Eke 1995). 743 sayılı Medeni Kanun'un 641. maddelerindeki "sahipsiz şeyler ile menfaati umuma ait sular, devletin hüküm ve tasarrufu altındadır" ibaresi ile kıyıların kamunun kullanımına açık alanlar olduğu, bu alanların özel mülkiyete konu olamayacağı ve herkesin kullanımına açık olan taşınmazların tescile tabi olamayacağının önemi üzerinde durulmuştur (Akça 2004, Gezim ve Kiper 1991).

Kıyılarda düzenli bir yapılaşmanın sağlanması amacıyla ilk yasal düzenleme, 6785 sayılı İmar Kanunu'na 1605 sayılı Kanun ile eklenen ek 7. madde ile 1972 yılında yapılmıştır. Ek 7. maddenin uygulama yönetmeliği ise 1975 yılında ek 8. madde ile birlikte çıkarılmış ve kıyının doğal sürekliliğini sağlamak üzere 30 metre (m) lik alanda hiçbir yapı yapılmasına izin vermemiştir (Gezim ve Kiper 1991).

Yukarıda sayılan dağınık yasal düzenlemeler ve bunlara dayanılarak çıkarılan tüzük, yönetmelik gibi hukuki metinler, kıyıların kamu yararına kullanılmasına hizmet edememiştir. Kıyıları bu yasal boşluklardan yararlananlar tarafından deyim yerindeyse,

⁴ Mevat arazi: Medeni Kanun' nu diliyle, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan ziraate elverişsiz arazi.

yağmalanmaya konu olduğu dikkati çekmektedir. Kıyı yağmalanması 1960'lara kadar bu toplumda ciddi bir rahatsızlığa yol açmamış fakat 60'lı yılların sonlarına doğru bu rahatsızlık çeşitli şekillerde vurgulanarak 1982 Anayasa'sındaki kıyılara ilişkin düzenlemenin yapılması konusunda etkili olmuştur (Akın 1998).

Anayasa'nın 43. maddesi kıyılara ilişkin temel düzenlemeyi yaparak kanun koyucuya konuyu kanunla düzenleme ödevi yüklediğinden 1984 yılında 3086 sayılı Kıyı Kanunu çıkarılmıştır. Bu düzenleme ile kıyılar özel ilk defa bir kanuni düzenlemeye kavuşmuştur. 3086 sayılı Kıyı Kanunu bir buçuk yıl kadar yürürlükte kalmış olup, Anayasa Mahkemesi'nin 25.2.1986 Tarih ve 1985/1 Esas 1986/4 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (Çizelge 2.1).

Anayasa Mahkemesi'nin 25.2.1986 tarih ve 1985/1 Esas 1986/4 sayılı Kararı ile Kıyı Kanunu'nun 4., 5., 6., 9., 12., 13., 17. maddelerinin ve geçici 2. maddesinin; Anayasa'nın başlangıç kısmı ve bazı maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemiyle dava açılmışsa da iptal edilen hükümler karşısında diğer hükümlerin uygulanmasına imkan kalmadığı gerekçesiyle kanunun tümünün iptali kararlaştırılmıştır. Ayrıca iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasından 6 ay sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırılarak kanun koyucuya yasal boşluk doğmasını önleme yönünde süre tanınmış olmasına rağmen 3621 sayılı Kıyı Kanunu (KK) ancak 4 yıl 1 ay 22 gün sonra kabul edilip 17 Nisan 1990 tarihinde yürürlüğe girebilmiştir (Çizelge 2.1).

Yaklaşık dört yılı aşkın bu süre zarfında oluşan yasal boşluk Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yayımlanan 15.10.1987 tarih 110 sayılı genelge ile doldurulmaya çalışılmışsa da; Anayasa'nın kanun ile düzenleme zorunluluğu koyan 43. maddesi karşısında bu düzenlemenin ne denli hukuka uygun olduğu ayrı bir tartışma konusudur (Keleş 2000).

Dört yılı aşan bir süre sonrasında kanun koyucu tarafından yapılan ikinci düzenleme de pek başarılı olamamış, iptal davasına konu olarak bazı maddeleri iptal edilmiştir. 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 3, 4, 5, 7, 9, 10 ve 11. maddelerine Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle dava açılmış olup Anayasa Mahkemesinin 13.09.1991 tarih ve 1990/23

Esas 1991/29 Karar sayılı kararıyla Kanun'un 4. maddesinin 1. ve son fıkraları iptal edilmiştir. Bu kararı 11.07.1992 tarih 21281 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan ve günümüzde de yürürlükte bulunan 1992 tarihli "Kıyı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair 3830 sayılı Kanun" ve hemen ardından da yine 1992 tarihinde "3830 sayılı Kıyı Kanunu Uygulama Yönetmeliği (KKUY)" izlemiştir (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 Türkiye'de Kıyı Mevzuatının gelişimi⁵ (Eke 1995)

TARİH	SAYI	MEVZUAT
1926	743	Medeni Kanun'un 641. maddesi
1933/1957	2290	Belediye Yapı ve Yollar Kanunu 4/f Maddesi
11.07.1972	6785	İmar Kanunu'na 1605 Sayılı Yasa ile Eklenen Ek 7. Madde
18.01.1975	1605	6785 sayılı İmar Kanunu'nun Ek 7. ve 8. Madde Yönetmeliği
1982	Anayasa	T.C. Anayasa'sı Kıyı Alanları ile İlgili 43. madde
01.12.1984	3086	Kıyı Kanunu
18.05.1985	3086	Kıyı Kanuna İlişkin Yönetmelik
10.07.1986	3086	Kanun İptaline İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararı
15.07.1987	110	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından çıkarılan Genelge
17.04.1990	3621	Kıyı Kanunu
03.08.1990	3621	Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
23.01.1992	3621	3621 sayılı Kıyı Kanun'un Bazı Maddelerinin İptaline İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararı (E.1990/23 K. 1991/29 ve 13.09.1991 T.)
11.07.1992	3830	3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
17.08.1993	3830	Kanuna İlişkin Genelge
27.07.1996	22709	Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Değişikliği
14.08.1996	3830	Kıyı Kanunu ve Yönetmeliğe İlişkin Genelge
04.09.1996	10713	Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma İle İlgili Genelge
22.10.1996	209	Danıştay Kararı
01.08.2003	4971	3621 Sayılı Kıyı Kanunu'na Ek (Bazı Kanunlarda ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, madde 26)
16.01.2005	2607-12109	Genelge (Kıyı ve Dolgu İmar Planları)
30.06.2005	1678-6496	Genelge (3621/3830 Sayılı Kıyı Kanunu Kapsamında Bakanlığa İletilen Kıyı Kenar Çizgisi Tespitleri)
21.07.2005	5398	3621 Sayılı Kıyı Kanunu'na Ek (Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, madde 13)

5 (Eke 1995), Kıyı Mevzuatının gelişimine ilişkin tablosunun yeniden düzenlenmiş hali

Çizelge 2.1 Türkiye’de Kıyı Mevzuatının gelişimi⁶ (Eke 1995) (devam)

29.03.2006	570-1942	Genelge (Kıyıda Kaçak Yapıların Önlenmesi)
15.06.2006	1502-4111	Genelge (Ahşap İskele)
26.04.2007	1086-3115	Genelge
23.01.2008	5728	3621 Sayılı Kıyı Kanunu’na Değişiklik (Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, madde 466)
31.07.2008	5801	3621 Sayılı Kıyı Kanunu’na Ek (Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü Kuruluş Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, madde 3)
02.04. 2013	28606	Kıyı Kanun’unun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

01.08.2003 tarihinde 4971 sayılı Kanun ve 21.07.2005 tarihinde 5398 sayılı Kanun ile Kıyı Kanunu’nda ek ve değişiklik yapılmıştır. Bu süreci, 2607-12109, 570-1942, 1502-4111 ve 1086-3115 sayılı Genelgeler izlemiş yine 23.01.2008 tarihinde 5728 sayılı, 31.07.2008 tarihinde de 5801 sayılı Kanunla Kıyı Kanunu’nda ek yapılmıştır. Son olarak da 02.04.2013 olarak Kıyı Kanun’unun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik çıkarılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerle birlikte Kıyı Mevzuatı bugünkü uygulanma biçimini almıştır (Çizelge 2.1).

2.4 Türk Hukuk Sisteminde Kıyı Kavramının Kapsamı ve Sınırları

Hukuksal açıdan kıyı kavramı tanımlanırken jeomorfolojik tanımdan yararlanmak kaçınılmazdır. Hemen belirtilmesi gerekir ki, hukuksal açıdan kıyı kavramı jeomorfolojik kavramdan önemli farklılıklar gösterir. Bunun temel sebebi yukarıda belirtildiği gibi doğal bir yeryüzü biçimi olan kıyının düzensiz değişken olan yapısıdır. Hukuksal olarak sonuçlar bağlanacak, belli ölçüm ve düzenlemelere konu olacak kıyının tamamen doğal yapısının esas alınması hukuk düzeni ile bağdaşmayacağı gibi önemli sorunları da beraberinde getirebilir.

⁶ (Eke 1995), Kıyı Mevzuatının gelişimine ilişkin tablosunun yeniden düzenlenmiş hali

Anayasası'nın 43. maddesinin 1., 2., 3. fıkralarında “kıyılar, devletin hüküm ve tasarrufu altında olan” yerlerdendir. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilecek ve kıyılar ile sahil şeritlerinin kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 43. maddesi kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunu belirtmektedir. Buna göre kıyılarda farklı bir hukuki rejim uygulanacaktır. Bu hukuki rejimin uygulanmasında, uygulanacak alanın sınırlarının belirlenmesi hukuk düzeni açısından kaçınılmaz bir gereklilik olarak görülmektedir. Dış etkilerle devamlı ve düzensiz şekilde değişiklik gösteren bir doğa biçimine hukuksal sonuçların belirlenebilir bir sınır konmadan bağlanması hukukun belirlilik ilkesine ters düşecektir.

Su seviyesindeki değişimler düzenli olsa dahi hangi seviyenin esas alınacağı konusu da tartışmalara sebep olabilir. Yukarıdaki görüşlere paralel olarak Anayasa Mahkemesi de kıyının bir çizgi değil bir alan olarak belirlenmesi görüşündedir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ve Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda kıyının bir alan olarak algılanmasını, bu alanın alt ve üst sınırlarının belirlenmesini gerektirir. Nitekim 3621 sayılı Kıyı Kanunu, kıyının bir alan olduğu doğrultusundaki tanımını yaptıktan sonra alt ve üst sınırlarını belirlemek üzere kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi terimlerini kullanmış ve bunları tanımlamıştır. 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 4. maddesine göre; “kıyı: kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alanı” ifade eder. Bu nedenle hukuksal kavram olarak kıyının niteliğinin anlaşılması için kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi kavramları üzerinde durulmuştur.

2.4.1 Kıyı çizgisi

Su ve karayı birbirinden ayıran bu çizgi meteorolojik olaylara göre değişiklik gösterdiğinden, bu çizginin somut bir biçimde belirlenebilmesi farklı su seviyeleri arasında bir tercih yapılmasına bağlıdır (Akın 1998).

Kıyının su yönündeki sınırını, başka bir ifade ile alt sınırını ifade eden kıyı çizgisi belirlenirken 3621 sayılı Kıyı Kanunu doğal biçimi olarak kıyıyı esas almış ve taşkın durumlarını ayrı tutmuştur. Kanun'un 4. maddesinde yapılan tanıma göre "kıyı çizgisi: deniz tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun karaya değdiği noktaların birleştirilmesinden oluşan çizgiyi" ifade etmektedir.

Kanun'un yaptığı tanım eleştirilebilir. Yukarıda kıyıya ilişkin genel açıklamalar yapılırken değinilen noktalar burada da geçerlidir. Bir defa kıyının alt sınırının belirlenmesi çeşitli su seviyeleri arasında bir seçim yapılmasını gerektirir. Hukuki rejimin belirliliği açısından bu tür bir yol izlenmesi daha doğru bir tutum olacaktır. Ancak, kanun koyucu böyle bir yolu benimsememiş ve kıyının doğal biçimine bağlı kalmıştır. Kıyı çizgisinin belirlenmesine ilişkin çeşitli yöntemler bulunmaktadır (Akın, 1998). Bu yöntemler en düşük seviye, en yüksek seviye ve orta seviye olarak sınırlanabilir.

Kanun'un düzenlemesindeki "taşkın durumları hariç" deyimini de tereddüt oluşturabilecek bir ifadedir. Seviye seçimi yapılmadığından su seviyesinin ne zaman taşkın durumda olduğunu belirlemek her zaman kolay olmayabilir.

Yargı organları bu konuda bazen kararlarında saptamalar yapmalarına rağmen bu konuda fikir birliğine ulaşılmış değildir. Bu konuda maddede yorum yapılması durumunda Kıyı Kanunu'nun "amaç" başlığını taşıyan 1. maddesi göz önünde bulundurularak "kamu yararı" kıstası göz önünde bulundurularak yorum yapılması Kanun'un ruhuna daha uygun olacaktır (Akın 1998). Yukarıda değindiğimiz tartışmaların oldukça teorik olduğunu hukukumuz açısından pratik değerinin olmadığını da belirtmek gerekir. Zira kıyı ve sahil şeridinde ilişkin hesaplamalar yapılırken esas alınan çizgi kıyı çizgisi değil, kıyı kenar çizgisidir. Bu bakımdan kıyı kenar çizgisi daha önemli bir kavram halini almaktadır.

2.4.2 Kıyı kenar çizgisi

Kıyı kenar çizgisi, kıyının kara yönündeki sınırını bir başka ifade ile kıyının üst sınırını göstermektedir. 3621 Sayılı Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasına göre; kıyı kenar çizgisi: "Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırını" ifade eder.

3621 sayılı Kanun'un Uygulamasına Dair Yönetmelik'te ise kıyı kenar çizgisi; "Deniz, tabii ve suni göl ve akarsuların, alçak-basık kıyı özelliği gösteren kesimlerinde kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumsal ve kıyı kamularından oluşan kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık benzeri alanların doğal sınırı; dar - yüksek kıyı özelliği gösteren kesimlerinde ise şev ya da falezin üst sınırı" olarak tanımlanmıştır. Yönetmeliğin 4. maddesinde ayrıca bu sınırın doldurma suretiyle arazi elde edilmesi halinde değiştirilemeyeceği ve bu çizginin tespitine konu olmayan akarsuların, deniz, tabii ve suni göllerle birleştiği yerlerde, kıyı kenar çizgisi olarak tespit edildiği de belirtilmiştir.

Kanundan anlaşılan kıyı kenar çizgisine ilişkin şu üç noktaya değinmek gerekir:

- Kıyı kenar çizgisi doğal bir sınırdır.
- Bu sınırın su hareketleri sonucunda oluşmuş olması gerekir.
- Kanunda sayılan oluşumlar örneksemedir.

Bu sıralananlara göre kıyı kenar çizgisi öncelikle doğal bir çizgi olmalıdır. Bu tanımdan kişilerin kıyıda çalışma yaparak kıyıyı genişletmelerinin mümkün olmadığı anlaşılabilir.

İkinci dikkat çekici olan noktada bu doğal oluşumun su hareketleri ile oluşmuş olmasıdır. Başka bir deyişle su hareketleri haricindeki doğa olayları nedeniyle (örneğin rüzgar, toprak kayması gibi) gerçekleşen oluşumlar kıyı kenar çizgisinin tespitinde dikkate alınmayacaktır.

3621 Sayılı Kıyı Kanunu bu sınır çizgisinin tespiti işlemini ilgili idareye bırakmıştır. Kanun'un 9. maddesine göre kıyı kenar çizgisi "valiliklerce, kamu görevlilerinden oluşturulacak en az beş kişilik bir komisyonca tespit edilir. Komisyonca tespit edilip valiliğin görüşü ile birlikte gönderilen kıyı kenar çizgisi (mülga) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı (yeni adı ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer" denilmektedir.

Yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda kıyı kenar çizgisi bir idari işlemle belirlenecek olup, özel veya tüzel kişilerce talep edilmesi halinde kıyı kenar çizgisinin üç ay içinde tespit edilmesi gerekmektedir. Kıyı kenar çizgisi; valiliklerce, kamu görevlilerinden oluşan jeoloji mühendisi ve/veya jeolog ve/veya jeomorfolog, harita ve kadaströ mühendisi, ziraat mühendisi, mimar ve/veya şehir plancısı, inşaat mühendislerinden oluşturulan 5 kişilik bir komisyonca belirlenir. Bu komisyonda yukarıda belirtilen meslek gruplarının her birinden en az bir kişinin bulunması zorunludur.

Kanunda belirtilmiş olması bakımından bir de "dar kıyı" kavramından söz etmek gerekir. Dar kıyı, 3621 sayılı Kanun'un ifadesine göre kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisinin çakıştığı yerdir. Dar kıyıyı ayrıca tanımlamanın gereği bulunmamaktadır. Özellikle kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi tanımlarının yeterli olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

2.4.3 Sahil şeridi kavramı

Anayasa'nın "kıyılardan yararlanma" başlığını taşıyan 43. maddesi kıyı kavramının yanında bir de sahil şeridi kavramını kullanmıştır. Kıyıları çevreleyen sahil şeritleri kıyılardan farklıdır. Kıyıların doğal bir yeryüzü biçimi olmasına karşın sahil şeridi salt hukuksal ve kurgusal bir kavramdır.

Anayasa 43. maddesinin ikinci fıkrasında deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden söz ederken aynı zamanda sahil şeritlerinin alt sınırını da belirlemektedir. Bu maddeye göre kıyı kenar çizgisi sahil şeridinin alt sınırını oluşturur. Üst sınırı

belirleme yetkisi ise kanun koyucuya verilmiştir. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında sahil şeritlerinin derinliğinin kanunla saptanacağı ifade edilmiştir. Sahil şeridinin derinliği konusu, çoğu zaman kıyılara ilişkin düzenlemelerin en fazla tartışılan konusu olmuştur.

Anayasa'nın 43. maddesine göre kıyılar devletin hüküm ve tasarrufa altında tutulurken sahil şeritleri için aynı yönde düzenlemeye gidilmemiş, sahil şeritlerinden yararlanmada kamu yararının gözetileceğini ve bunun şartlarının kanunla düzenleneceğini belirtmiştir. Ayrıca Anayasa'nın akarsular bakımından bir sahil şeridi öngörmediğini, bunu sadece deniz ve göllerle sınırlı tuttuğunu da belirtmek gerekir.

Sahil şeritlerine ilişkin Anayasal ilkeler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sahil Şeritlerine ilişkin düzenlemeler konusunda Anayasa, kanun koyucuyu görevlendirmiştir. Sahil şeritlerinin derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları ancak kanun koyucu tarafından düzenlenebilir. Anayasa'nın bu hükmü karşısında idare bu konuda düzenleme yapmak yetkisine sahip değildir. Bu konuda idarenin yapacağı işlemler yoklukla sakat olacaktır.
- Kanun koyucu yetkisini kullanırken tamamen serbest değildir. Yetkisini kullanırken kamu yararını göz önünde tutacaktır.
- Kamu yararını göz önünde tutarken kanun koyucu bir ilkeye daha uyacaktır ki o da derinliğin belirlenmesinde kullanım amacının göz önünde tutulmasıdır.

3621 Sayılı Kanun'da sahil şeridi; kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 m genişliğindeki alan olarak tanımlanmıştır. Kanun'un tanımından anlaşılacağı gibi üst sınır için belirlenmiş olan 100 metre ölçütü asgari ölçütü belirtmektedir. Bu tür bir düzenlemeye gitmiş olması bilimsel esaslar ve uygulama açısından daha doğru olacak ve Anayasa'nın amir hükümleri ile de tutarlı olacaktır. Gerçekte 100 metrelik sınır her zaman kamu yararını sağlamaya yetmeyebilir. Bu gibi durumlarda daha geniş sahil şeritleri belirlenebilir. Kıyılara ve sahil şeritlerine ilişkin bu kavramsal belirlemelerden sonra bu kavramları pratik sonucu olan "kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanma" konusu üzerinde durmakta yarar vardır.

3. KIYI VE SAHİL ŞERİTLERİNDEN YARARLANMA

Kıyılar devletin hüküm ve tasarrufu altında olan ve doğal olarak kamu (Hazine) mülkiyet ve yönetiminde olan yerlerdendir. Bunun sonucu olarak da kıyıların özel mülkiyete konu olması düşünülemez. Anayasa kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğunu belirttikten sonra buralardan yararlanma imkan ve şartlarının kanunla düzenleneceğini belirtmiştir. Bu hükmü dayanarak çıkarılan 3621 sayılı Kanun kıyılardan yararlanmaya ilişkin ilkeleri düzenlemiş olup, temel ilkeler aşağıda özet olarak açıklanmıştır:

3.1 Kıyılardan Yararlanmaya Egemen Olan İlkeler

3.1.1 Genellik ve eşitlik

Kıyılar, herkesin kullanımına açık olan yerlerden olduğuna göre kıyılardan yararlanmak için vatandaşlık şartı da aranmayacaktır. Burada sözü edilen “herkes” kavramı hem vatandaş, hem de yabancıları kapsar. Kıyılardan yararlanmanın genelliğinden maksat, söz konusu yararlanmanın belirli kişilere ayırlamayacağıdır. Bu bölgelerden özel yararlanma kamu yararı ile sınırlandırılmıştır. Kimse, kıyılardan toplumun yararlanmasına engel olacak bir yararlanmanın hak olduğunu iddia edemez (Akın 1998).

Kıyılardan yararlanma belli bir süre de olsa yasaklanamaz ve izin alma şartına bağlanamaz. Bunun istisnası askeri yasak bölgeler ve güvenlik bölgeleridir. Kıyı Kanunu 3. maddesi bu bölgeleri kapsam dışında tutmuş ve bunlara ilişkin konularda özel kanunlarına uyulacağını belirtmiştir.

Kıyı Kanunu'nun 5. maddesine göre; “Kıyılar herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır”. İdare bu kanun ve Anayasa'nın ilgili hükümleri karşısında kıyılardan yararlanmada eşitlik prensibine aykırı işlem tesis edemez.

3.1.2 Bedel ödenmemesi (Bedava kullanım)

3621 Sayılı Kanunu kıyı alanlarında yararlanmaya ilişkin açık bir hükme yer vermemiştir. Ancak yukarıda anılan Kanunun 5. maddesine istinaden herkesin eşit ve serbest yararlanmasının sağlanabilmesi için buralardan yararlanmanın bedelsiz olması gerektiği düşünülebilir. Aksi takdirde eşitlik bozulmuş serbestlik sınırlanmış olur. Bununla birlikte kamu malları yönetimi açısından kıyılardan yararlanmanın serbestçe ve bedelsiz olması, kıyı alanlarının tahribi ve korunmasının oldukça güç olmasına neden olmaktadır. Birçok ülkede kıyıların ortak kullanıma konu kamu malları (common property) olarak yeniden hukuki durumunun tanımlanmasına gidildiği ve kıyıların koruma-kullanım dengesinin sağlanmasına yönelik yeni düzenleme ve örgütlenme modellerinin geliştirildiğine de tanık olunmaktadır (Tanrıvermiş 2011).

4. KIYILARDA YAPILAŞMA VE SAHİL ŞERİTLERİNDEN YARARLANMA OLANAKLARI

4.1 Kıyılarda Yapılaşma Koşulları

İlke olarak kıyı alanlarında yapılaşma yasaklanmıştır. Kıyılarda yapı yasağı, kıyılardan yararlanmaya ilişkin ilkelerle doğrudan bağlantılıdır. Kıyılarda yapı yasağına ilişkin Kıyı Kanunu'nun 6. maddesi de yapı yasağını belirtmeden önce 5. maddedeki "herkesin eşit ve serbest yararlanması ilkesini" tekrar etmiş belki bir anlamda yapı yasağına da bir gerekçe vermiştir.

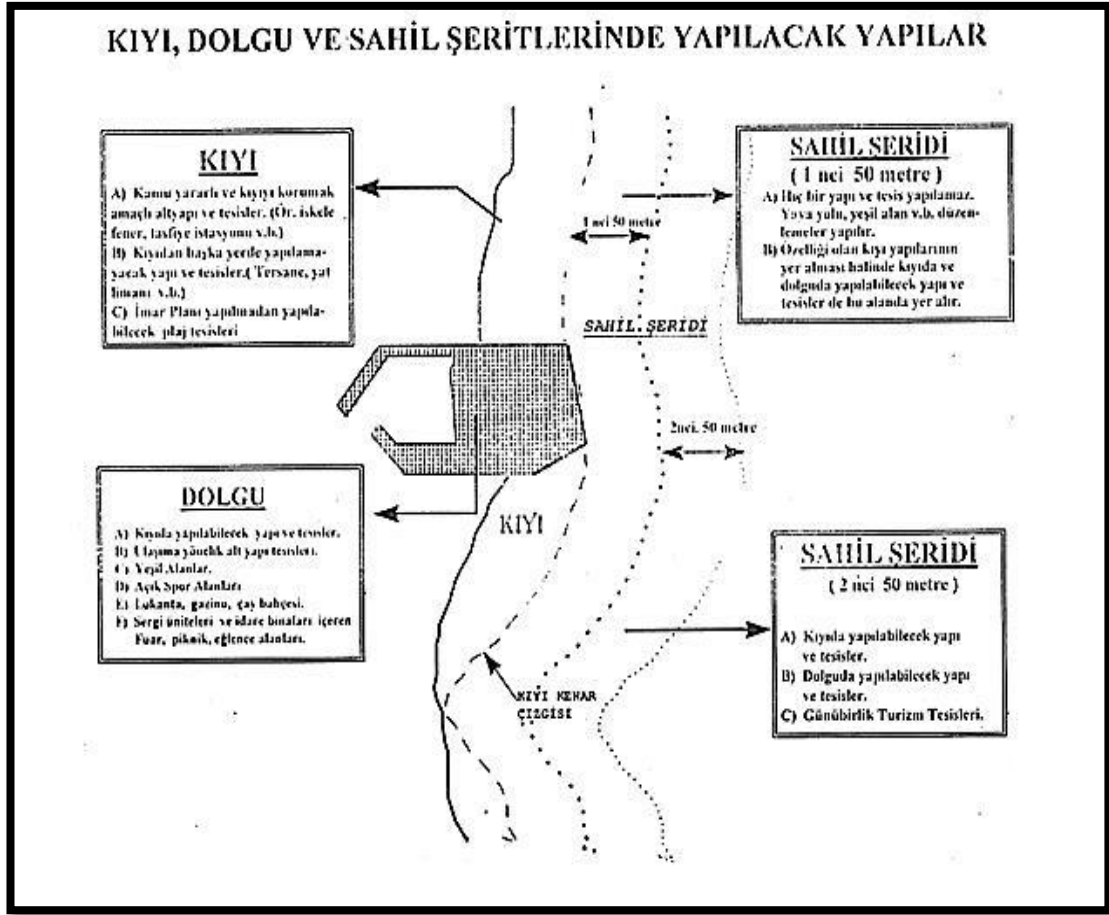
3621 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrasında belirtildiği gibi kıyılarda hiçbir yapı yapılamaz. Bu kuralın istisnalarını da kanun aynı maddede vermiş olup, buralarda yapı yapılamayacağı gibi, duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamayacağını belirtmiştir. Kanun'un bu hükümlerinin temelinin kıyılardan yararlanmaya ilişkin ilkeler olduğunu belirtmiştik. Kıyının önüne herhangi bir şekilde yapı ve engelin oluşturularak kıyıda yararlanmayı engellenmesi kabul edilemez bir durumdur.

Kıyıda sadece yapılar yapılmış olması yararlanmayı engellemez. Bunun yanı sıra kıyının yapısını değiştirecek kazılar ve buralara dökülecek atıklar da kıyının kullanımına engel olur. Kıyı Kanunu 6. maddesinin 2. ve 3. fıkrasında bunlara ilişkin hükümlere yer vermiştir. Bu maddelere aşağıdaki verilmiştir:

"Kıyılarda, kıyiyı değiştirecek boyutta kazı yapılamaz, kum, çakıl vesaire alınmaz veya çekilemez. Kıyılara moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve artıklar dökülemez".

Kıyılarda yapı yasağının istisnaları olup, 3621 sayılı Kanun bunları iki grupta toplamıştır. Birinci grupta kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyiyı korumak amacıyla yönelik alt yapı ve tesisler, ikinci grupta ise faaliyetleri gereği kıyıda başka yerde yapılması mümkün olmayan yapı ve tesisler yer alır.

Özelliği gereği başka yerde yapılmaları mümkün olmayan ve kanunla belirtilen yapı ve tesislerin (tersane, gemi söküm yeri, iskele, liman, barınak, fener, çekek yeri gibi) yapılması ancak uygulama imar planı kararı ile mümkün olup ve bu yapı ve tesisler yapım amacı dışında kullanılamazlar. 3621 sayılı Kanun'un 7. maddesinde kurutma ve doldurma yoluyla arazi elde edilmesini hükme bağlamıştır. Buna göre, bu işlemler ancak kamu yararının gerektirdiği durumlarda idare tarafından yapılabilir. Bu yerlerde kıyılarda yapılmasına izin verilen yapılar ve yol, açık otopark, park, yeşil alan ve çocuk bahçeleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanları dışında yapı yapılamaz. Bu araziler de devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, özel mülkiyet konusu olamaz (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Kıyı, Dolgu ve Sahil Şeritlerinde Yapılacak Yapılar (Anonim 2013)

4.2 Sahil Şeritlerinden Yararlanma Olanakları

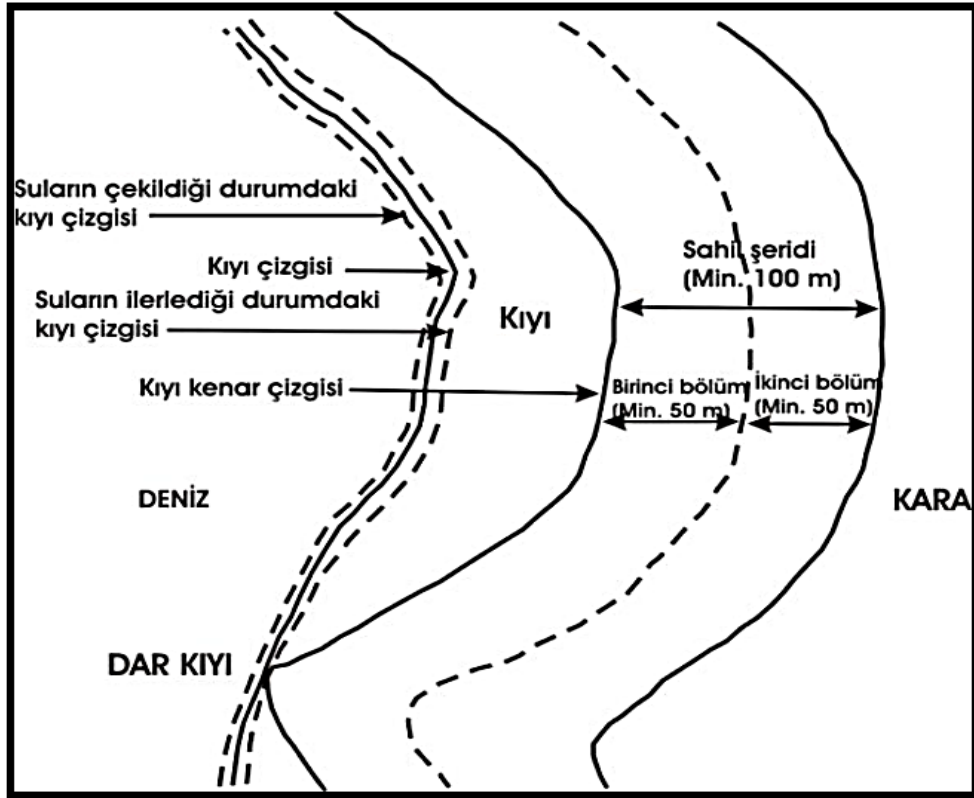
Kıyılar; Anayasa ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümlerince devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunmasına karşılık sahil şeritleri hakkında böyle bir hüküm yoktur. Ancak Anayasa'nın 43. maddesi gereği, sahil şeritlerinden yararlanmada da öncelikle kamu yararı gözetilecek ve yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenecektir. Anayasa'nın düzenlemesi doğrultusunda Kıyı Kanunu bu alanların kullanılmasını aksatacak faaliyetlere karşı bir birtakım yasaklar getirmiştir.

Kıyı Kanunu'nun 8. maddesinde "Uygulama İmar Planı bulunmayan alanlardaki sahil şeritlerinde 4. maddede belirtilen mesafeler içinde hiçbir yapı ve tesis yapılamaz" denmektedir. Bu hükme göre sahil şeritlerinde yapı yapılabilmesi ancak uygulama imar planı yapılmasından sonra mümkündür. Maddedeki "mesafeler" deyimini Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra anlamını yitirmiştir. Çünkü iptalden önce farklı mesafeler öngörülmesine karşın iptal kararı sonrası yapılan değişiklikte "en az 100 m" ölçüsü kabul edilmiş ve farklılık ortadan kaldırılmıştır. Maddeden anlaşılacak olan şudur ki; uygulama imar planı yapılmamış yerlerde kıyı kenar çizgisinden itibaren 100 metre mesafede yapı yapılamaz.

Ayrıca bu alanlarda uygulama imar planı olsa da her türlü yapıya izin verilmez. Kıyı Kanunu buna ilişkin de bir sınırlama getirmektedir. Sahil şeritlerinde kıyılar ve doldurulmuş alanlarda yapılabilecek tesisler yanında, toplum yararına açık olmak kaydıyla konaklama hariç günübirlik turizm yapı ve tesisleri yapılabilir. Bu konuda düzenleme Kıyı Kanunu Uygulama Yönetmeliği ile yapılmış olup, yönetmelik 18. maddesinde sahil şeridinde yapılabilecek yapıları belirlemiştir. Ayrıca Kıyı Kanunu'na 1992 yılında eklenen 5. maddenin 5. fıkrasına göre sahil şeritlerinde kıyı kenara çizgisine en fazla 50 metre yakında yapı yapılabileceği kuralı getirilmiş ve yapıların kıyıya 50 metreden fazla yaklaşması yasaklanmıştır. Yaklaşma mesafesi ve kıyı kenar çizgisi arasında kalan alanların ancak yaya yolu, gezinti, dinlenme, seyir ve rekreatif amaçla kullanılmak üzere düzenlenmesi gerektiği de yine Kanunu'na eklenen 6. fıkra ile belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen ek fıkra doğrultusunda sahil şeridi bir anlamda ortadan ikiye ayrılmış ve ilk 50 metrelik bölümüne mutlak bir yapı yasağı getirilmiştir. 100 metre ölçüsü asgari bir ölçü olup kullanım amaçlarına göre genişletilebilecektir. Bu durumda sahil şeridi ortadan ikiye ayrılmış sayılmayacağı gibi yapı yasağı da ilk 50 metre için geçerli olacaktır.

Kıyı Kanunu 12. maddesi, Kanun'un 8. maddesinde belirtilen sahil şeridinde yapılabileceği belirtilen yapıların, yapım amacının tapunun beyanlar hanesine işlenmesi zorunluluğunu da getirmiştir. Bunun amacı da yapıların amacı dışında kullanılmasına engel olmaktır. Kıyı Kanunu'nun 8. maddesinin 2. fıkrasında; sahil şeritlerinde çit, duvar, tel örgü gibi engeller oluşturulması ve kirletici, çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıkların dökülmesi ile kazı yapılması da yasaklanmıştır.

Şekil 4.2 Sahil Şeridi (Anonim 1992)

4.3 Kıyı Kenar Tespiti Çalışmalarının Değerlendirilmesi

“Kıyının kamuya açık tutulabilmesi ve Kanunun bu alanda idareye verdiği görevleri yerine getirebilmesi ve kıyıda planlama ve uygulamanın yürütülebilmesi için, öncelikle kıyıya ilişkin bir tespitin yapılması zorunludur” (Kaygısız 2010). Ülkedeki kadaströ çalışmalarının istisnalar dışında tamamlanmış olması, kıyı kenar çizgisi ile ilgili yargı kararlarının çoğalması ve kıyı kesimlerinde planlamaların gerekliliği gibi nedenlerle Türkiye’de kıyı kenar çizgisi belirlenme oranı yaklaşık % 95’e kadar yükselmiştir. Kıyılara ilişkin sorunların artması nedeni ile son yıllarda kıyı kenar çizgisi tespiti ve diğer çalışmalara hız verilmesi ile bu seviyeye ulaşıldığı görülmektedir.

Türkiye’de kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi işleminin, gecikmiş olması ve kadaströ çalışmaları ile birlikte yürütülememesi nedeni ile kıyılardaki mülkiyete yönelik birçok sorun ortaya çıkmıştır. Devletin tapu siciline tescil ettiği kayda güvenerek iyi niyetle taşınmaz edinen birçok kişi taşınmazlarının kıyı şeridinde kalması, kıyıların da özel mülkiyete konu olmaması ve kamu yararı gerekçesiyle mülkiyet haklarından yoksun bırakılmışlardır. Bu durum birçok davaya konu olmuş ve hala da bu süreç devam etmektedir. Türkiye bu bağlamda AİHM tarafından verilen kararlar neticesinde oldukça yüklü tazminat ödemek zorunda kalmıştır.

5. MAHKEME KARARLARININ İNCELENMESİ

Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufunda olan herkesin serbestçe kullanabildiği kamu mallarından olduğu için tescile konu olmazlar. Kıyıların zamanaşımı ile mülkiyetinin kazanılması mümkün olmayıp, özel ve tüzel kişilere ait olması, devir ve ferağı da mümkün değildir. Bu nedenle kıyıların kullanım konusunda hazine ile özel ve tüzel kişiler arasında uyuşmazlık çıkmakta ve bu uyuşmazlıklar da yargı yolu ile çözümlenmektedir. Kıyı Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin olarak açılan dava türleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Tapu İptali ve Terkin Davası,
2. El Atmanın Önlenmesi Davası,
3. El Atmanın Önlenmesi ve Yıkım Davası,
4. Tapu İptali, Terkin, El Atmanın Önlenmesi Davası,
5. Tapu İptali Terkin, El Atmanın Önlenmesi ve Yıkım İstemli Davalar.

5.1 Danıştay Kararlarının İncelenmesi

Danıştay kararları bir sonraki bölümde incelenen Yargıtay kararları ile kıyaslandığında nedenleri ve Kanun'un uygulanması gereken maddeleri açısından farklılık göstermektedir. İncelenen mahkeme kararlarında dikkat çeken Kıyı Kanunu'nun "doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanma ve bu araziler üzerinde yapılabilecek yapılar" başlıklı 7. maddesidir. Bu maddede;

"Kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebilir.

Bu gibi yerlerde doldurma veya kurutmayı yapacak ilgili idarenin valiliğe iletilen teklifi, valilik görüşü ile birlikte Bayındırlık ve İskan Bakanlığına gönderilir. Bakanlık, konusuna göre ilgili kuruluşların görüşünü de almak suretiyle teklifi inceler. Uygun

bulunması halinde ilgili idare tarafından uygulama imar planı hazırlanır. Bu yerler için yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, bu planlar Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planlar ise, anılan Kanun'un 7. maddesine göre tasdik edilir. Doldurma ve kurutma işlemleri yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılır. Bu araziler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, özel mülkiyet konusu olamaz” denilmektedir.

Danıştay 6. Dairesinin E: 1998/291, K: 1999/19, T: 13/01/1999 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava, mülkiyeti Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)'ne ait, taşınmazın bulunduğu alana ilişkin ıslah imar planının, 2981 Sayılı İmar Affı Kanunu uyarınca yapılan parselasyonun ve ipotek bedeli tesis edilmesi yolundaki belediye meclisi kararının iptali istemiyle açılmıştır. Mevcut yapılaşmanın sağlıklı bir hale getirilmesi için ıslah imar planının yapıldığı, dere boyunda yer alan taşınmazdan DOP alındıktan sonra geriye kalan metrekareye karşılık değişik yapı adalarından yer verilmiştir. Bu parsellerin üzerinde yapılaşma mevcut olduğundan anılan taşınmazların bedele dönüştürüldüğü ve bu alanın taşkın sahası olarak belirlenmiş olması nedeniyle bu şerit içinde bulunan yapıların kaldırılmasının gerektiği ve buna göre ıslah imar planının şehircilik ilkeleri, planlama esasları, kamu yararı ve mevcut yapılaşmaya, parselasyon işleminde ve ipotek bedeli tesis edilmesine ilişkin işlemde de imar mevzuatına aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılarak davanın reddine karar verilmiş olup, karar davacı idare tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyanın incelenmesi ile .....nin yatak mihverinden itibaren sağlı-sollu 50'şer m olmak üzere .....m genişliğinde bir alanın Bakanlar Kurulu'nca hazırlanan kararnameyle Taşkın Sular Kanunu kapsamına alınarak, su altında kalan veya su taşkınlarına uğrayabilecek saha olarak belirlendiği, bu karar ve proje uyarınca da dere ıslahı için uyumsuzluk konusu taşınmazın DSİ Genel Müdürlüğü tarafından kamulaştırıldığı ve tapuda tescilinin gerçekleştirildiği, özel bir konumda olan uyumsuzluk konusu taşınmazın bulunduğu alanda ıslah imar planı ve bu plan uyarınca parselasyon yapılması

olanaklı olmadığı gibi Taşkın Sular Kanunu hükümlerine göre taşkın saha içinde yer almaları nedeniyle kaldırılmaları ve yıktırılmaları gereken yapılarında 2981 Sayılı Kanundan yararlanması mümkün bulunmadığından Danıştay 6. Dairesi aksi yöndeki idare mahkemesinin kararının bozulmasına karar verilmiştir.

Danıştay 6. Dairesinin E: 1998/97, K: 1999/387, T: 26/01/1999 kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Dava, ... İlçesi, ... beldesinde 1 pafta, 875 parsel sayılı davacıya ait taşınmazın önünden geçirilen 1977 tarihli kıyı kenar çizgisinin bir bölümünün değiştirilerek yeniden tespit edilmesi isteminin reddi yolundaki Antalya Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü işleminin iptali istemiyle açılmıştır. İdare Mahkemesince, yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporla dosyanın birlikte değerlendirilmesinden, davaya konu alanda kıyı kenar çizgisinin Akdeniz kıyı şeridinden itibaren kuzeye doğru yaklaşık 80-90 metrelik bir mesafeden ve kıyıya paralel olarak geçirilmesi gerektiği sonucuna varıldığından, bu alanda 1977 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisinin mevzuata uygun olmadığı ve dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiş, karar davalı idarelerden Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından temyiz edilmiştir.

Dava konusu işlemle, kıyı kenar çizgilerinin Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünce iptalinin mümkün olmadığı, 3621 Sayılı Kıyı Kanunu ve Yönetmeliği gereği valilik tarafından kurulan komisyonun sadece kıyı kenar çizgisi geçirilmemiş sahalarda kıyı kenar çizgisinin tespitini yapabileceği, değiştirilmesi veya iptal edilmesi ile ilgili bir yetkisinin bulunmadığının bildirildiği, dolayısıyla işlemin sadece valiliğin bu konuda yetkisi bulunmadığı gerekçesine dayandığının anlaşılması karşısında, davanın bu çerçevede içerisinde değerlendirilip bir sonuca varılması gerekirken, İdare Mahkemesince işin esasına girilerek bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen rapor uyarınca karar verilmesinde isabet görülmemesi nedeniyle Danıştay 6. Daire, idare mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

Danıştay 6. Dairesinin E: 1998/1024, K: 1999/1727, T: 24/03/1999 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava Özel Çevre Koruma Bölgelerinin her ölçekteki plan ve projelerini yapma ve onaylama yetkisinin Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığına ait olması nedeniyle davalı (.....Belediyesi) idarece hazırlanarak onaylanan 1/1000 ölçekli imar planı değişikliğinin iptali istemiyle açılmış olup, idare mahkemesi dava konusu işlemde KKUY hükümlerine, İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Dair Yönetmelik hükümlerine, şehircilik ilkelerine ve kamu yararına uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar vermiştir. Danıştay 6. Dairesi idare mahkemesinin ilgili kararını usul ve kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle bozulmasına ve davada uyuşmazlığın işlemi tesis eden Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığının hasım mevkiine alınarak çözümlenmesi gerektiğine karar vermiştir.

Danıştay 6. Dairesinin E: 1998/6077 K: 1999/5998, T: 24/11/1999 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava, ..., Büyük Liman sahası içinde çimento dolum ve paketleme tesislerinin yapılmasına izin verilmesi ve bu inşaatın durdurulmaması yolundaki işlemlerin iptali istemiyle açılmıştır. Altıncı Daire Kıyı Kanunu'nun 6. maddesi ve KKUDY 13. ve 14. maddesinde kıyılarda ve dolgu alanları üzerinde yapılabilecek yapı ve tesislerin ayrıntılı olarak belirtildiğine vurgu yaparak; uyuşmazlık konusu olayda önce ruhsatsız olarak inşa edilen, daha sonra ..... Belediyesince cezalı ruhsata bağlanan tesisin denizyolu ile gelen dökme çimentonun depolanarak, daha sonra paketlenmesi ve liman dışına çıkartılarak pazarlanmasına yönelik bir tesis olduğu ve .....Büyük Liman sahası içindeki dolgu alanı üzerine yapıldığı anlaşıldığı bu durum karşısında, dolgu alanı üzerinde yapılması mümkün olmayan ve "liman" tanımı içinde değerlendirilmesi olanağı bulunmayan böyle bir tesisin yapılmasını durdurmayan ve daha sonra cezalı ruhsata bağlayan davalı idare işlemlerinde mevzuata uyarlık bulunmadığından, aksi yoldaki idare mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

Danıştay 6. Dairesinin E: 1999/3060, K: 2000/2707, T: 09/05/2000 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Davada konteyner limanı yapacak olan ..... A.Ş.'nin dolgu çalışmaları yapabilmesi amacıyla hazırlanan ve 3621 sayılı Kanun'un 7. maddesine göre 2.10.1995 tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanan uygulama imar planının ve anılan şirkete liman inşa etmesi yolunda verilen kullanım izninin; üniversite çalışmaları için sahil şeridinin korunması gerektiği, kampüs alanının önünün liman inşaatıyla kapanacağı, ... Fakültesi bünyesinde yürütülecek araştırma, inceleme ve eğitim öğretim faaliyetleri amacıyla denizin ve sahilin kullanılmasının olanaksız hale geleceği, uygulama alanlarının tamamen kapanacağı, dolgu ve liman alanının Körfez Geçiş Otoyol bağlantısının yanında olduğu, jeolojik yapının dalgakıran yapımını zorlaştırması nedeniyle liman yapımının güç olduğu, şirketin aynı kesimde kimyasal madde depolama tesisleri de kurması nedeniyle çevre güvenliğinin tehlikeli hale geleceği ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Ayrıntılı bir inceleme ürünü olan bilirkişi raporuyla dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden; konteyner limanı yapımına yönelik uyumsuzluk konusu dolgu alanına ilişkin Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planında mevzuata, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki ve denizden dolgu suretiyle kazanılan taşınmazın müdahil şirkete 29 yıllığına irtifak hakkı tesisi suretiyle liman yapımına izin verilmesine ilişkin işlemde ise imar planı hükümlerine ve mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir.

Danıştay 6. Dairesinin E: 2003/193 K: 2004/5902, T: 14/01/2003 kararı aşağıda özet olarak verilmiştir:

Dava, Egemenlik Çayı yatağından izinsiz olarak kum ve çakıl alındığı için, Kıyı Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca para cezası verilmesine ilişkin davalı idare işleminin

iptali istemiyle açılmıştır. İdare Mahkemesi tarafından, KKUDY'nin ekli listesinde belirtilen nehir ve çayların Kıyı Kanunu kapsamı içine alındığı ve uyuşmazlık konusu Egemenlik Çayı'nın ise bu listede yer alan nehir ve çaylar arasında yer almadığı tespit edilmiştir. Egemenlik Çayı'ndan izinsiz kum ve çakıl alınmasının KK kapsamında değerlendirilerek para cezası verilmesine ilişkin işlemde mevzuata uygunluk bulunmadığı gerekçesiyle dava konu işlemin iptaline karar verilmiştir. Davalı idare tarafından temyiz isteğinde bulunulmuş olup, Danıştay 6. Dairesi tarafından yukarıda özetlenen gerekçelerle idare mahkemesinin kararı onanmıştır.

Danıştay 6. Dairesinin E: 2002/6451, K: 2003/3684, T: 13/06/2003 kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Dava konusu işlem, denizden dolgu suretiyle elde edilen mülkiyeti hazine adına kayıtlı taşınmazların irtifak hakkı suretiyle 29 yıl süre ile spor tesisleri yapılmak amacıyla ..... Spor Kulübüne tahsisine ilişkin olup, bu sözleşme kapsamında yapılan yapıların KKUY'de belirtilen dolgu alanlarında işlevi tanımlanan yapılardan olduğu, ancak yapıların KKUY'ne ve imar koşullarına uygun olmadığı belirtilerek uyuşmazlık konusu parsellerin çevresinin tel örgü ile çevrili olmasının kıyının kullanımını engellediği gerekçesiyle idare mahkemesi tarafından bu tahsisin iptaline karar verilmiştir.

Dava dosyasının ve bilirkişi raporun incelenmesi sonucunda denizden dolgu suretiyle kazanılan alanın spor tesisleri yapılmak amacıyla tahsisinin Anayasa'nın 43. maddesine, KK ve KKUDY hükümlerine aykırı olmadığı tespit edilmiştir. Danıştay 6. Dairesi, idare mahkemesince hükme esas alınan bilirkişi raporunda belirtilen bazı yapıların niteliği ve parsellerin çevresinin tel örgü ile çevrilmiş olmasının tahsis işleminin iptalini gerektirmeyeceğini belirtmiş olup, kıyı ve imar mevzuatında öngörülen yetkili idarenin, kıyının kullanımını engelleyen unsurları kaldırması gerektirdiğini ve dava konusu tahsis sözleşmesinde de kıyının ve kumsalın mevzuatta öngörülen şekilde kullanımının kesinlikle engellenmeyeceğine ilişkin bir hükme yer verilmediğine vurgu yaparak uygulamadan kaynaklanan olumsuzluklar nedeniyle, mevzuatta öngörülen şekilde yapılan dava konusu tahsis işleminin iptaline yönelik idare mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

Başka bir somut olayda Danıştay 6. Dairesinin E: 2003/2368, K: 2004/5902, T: 23/11/2004 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava, Antalya, Alanya, Konaklı Beldesinde, 1/1000 ölçekli hali hazır paftalar üzerinden geçirilen kıyı kenar çizgisinin onaylanmasına ilişkin 29.04.1994 günlü davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmış olup, idare mahkemesince 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmelik kuralları uyarınca bir bölgede daha önce onaylanmış kıyı kenar çizgisinin bulunması durumunda, bu çizgilerin geçerliliğini koruyacağını, kıyı kenar çizgisi tespit çalışmalarının ise onaylı kıyı kenar çizgisi bulunmayan yerlerde yapılacağını, ayrıca, zaman içinde doğal olaylar ve koşullar gereği değişen kıyı özelliğinin mevcut kıyı kenar çizgisinden farklı yeni bir kıyı kenar çizgisi tespitini zorunlu kılması durumunda değişiklik ihtiyacının kıyı kenar çizgisi tespit komisyonunca mahallinde yapılacak somut saptamalarla belirleneceğinin açık olduğu; uyuşmazlık konusu bölgede 3086 sayılı Kıyı Kanunu uyarınca belirlenmiş Antalya Valiliğince onaylanmış kıyı kenar çizgisi var iken, kıyı kenar çizgisine ait plan paftalarının bulunduğu birimin taşınması sırasında plan paftalarının kaybolduğu ve bu nedenle, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 17.4.1990 gününde yürürlüğe girmesinden sonra bölgede kıyı kenar çizgisi tespit çalışmaları yapıldığı, kaybolan paftalardaki kıyı kenar çizgileri görülemediğinden bunlardan farklı yeni bir kıyı kenar çizgisinin belirlendiği ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylandığı, sonradan kaybolan paftaların bulunması sonucu aynı yerde iki farklı kıyı kenar çizgisi oluştuğunun anlaşılması üzerine davalı idareler arasında karşılıklı yapılan yazışmalar sonucunda 2.04.1986 günlü eski kıyı kenar çizgisinin iptal edildiği ve yapılan uygulamalarda 29.04.1994 günlü kıyı kenar çizgisinin esas alındığı; ancak 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce yürürlükteki mevzuata uygun olarak belirlenmiş ve 2.04.1986 gününde onaylanmış kıyı kenar çizgisinin hukuken yürürlükte olduğu dönemde, bu mevcut kıyı kenar çizgisi yok kabul edilerek yeni bir kıyı kenar çizgisi tespit edilmesinin gereği bulunmadığı gibi, mahkemenin 18.10.2001 günlü ara kararı ile istenildiği halde, 2.04.1986 günlü mevcut kıyı çizgisinin zaman içindeki doğal olaylar ve koşullar gereği değişen kıyı özelliği nedeniyle iptalini ve yeni bir kıyı kenar çizgisinin belirlenmesini zorunlu kılacak herhangi bir somut saptamanın da davalı idarelerce dava dosyasına sunulmadığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde mevzuata uyarlık görülmediği gerekçesiyle

iptaline karar verilmiş, bu karar davalı Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından temyiz edilmiş Danıştay 6. Dairesi, idare mahkemesinin bu kararını onamıştır.

Danıştay 6. Dairesi E: 2003/4191, K: 2005/987, T: 21/02/2005 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Davada, Muğla İli, Köyceğiz İlçesi, Ekincik Köyü, Maden İskelesi Mevkii, Köyceğiz Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içerisindeki yat yanaşma yerine ilişkin olarak 3621/3830 sayılı Kıyı Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından 16.04.2003 günü onaylanan 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planının; alanın özel çevre koruma bölgesi olması nedeniyle 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığının imar planlarının onaylanmasında yetkili olduğu, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının bir yetkisinin bulunmadığı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun "İstisnalar" başlıklı 3. maddesi ve "Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma ve Bu Araziler Üzerinde Yapılabilecek Yapılar" başlıklı 7. maddesi hükümlerine dikkat çekerek 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 3. maddesinde belirtilen istisnalar kapsamında madde hükmünde sözü edilen diğer kanunlardan olan 383 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na aykırı olmayan hükümlerinin uygulanabilirliği söz konusu olacağından, dava konusu Köyceğiz Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları içerisinde kıyıda dolgu alanlarını da kapsayan yat yanaşma yerine ilişkin uygulama imar planını onaylama yetkisinin de 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 7. maddesine göre Bayındırlık ve İskan Bakanlığına ait olduğu konusunda tereddüt olmadığını, bu durumda, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 7. maddesi uyarınca Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanan dava konusu uygulama imar planında yetki yönünden mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

5.2 Yargıtay Kararlarının İncelenmesi

İncelenen Yargıtay kararlarında özellikle kıyı kenar çizgisinin saptanmasından dolayı bir belirsizliğin yaşandığı ve bu belirsizliğin Kıyı Kanunu'nun 5. ve 9. maddeleri ile bu maddelere yorum getiren ve görülmekte olan davalarda dikkate alınması zorunlu bulunan 28.11.1997 gün ve 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı ışığında verilen kararlarla giderilmeye çalışıldığı görülmüştür. 28.11.1997 gün ve 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nda "kural olarak, mülkiyet hukuku yönünden kıyı kenar çizgisi belirlenmesi görevinin adli yargıya ait olduğuna ancak 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca idare tarafından kıyı kenar çizgisi belirlenmiş ve yazılı bildirimle rağmen yasal süresinde idari yargıya başvurulmaması nedeniyle yargı yolunun kapanmış olması veya idare tarafından verilip kesinleşmiş karar bulunması durumlarında, bunlara uygun şekilde kıyı kenar çizgisinin adli yargı tarafından saptanması gerektiğine işaret edilmiştir.

Yargıtay kararlarında ayrıca çelişkili bilirkişi raporlarının bulunduğunu çelişkiyi ortadan kaldırmadan ve bilirkişi raporlarının bilimsel verilere dayandırılmadan ve zeminde harita üzerindeki kıyı kenar çizgisinin uygulaması yapılmadan hüküm verilemeyeceği de dikkat çekmiştir.

İncelenen Yargıtay kararlarında, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'ndan kaynaklanan tapu iptalleri sonucunda 2007 yılına kadar herhangi bir tazminattan bahsedilmemiştir (Çizelge 5.2). 2007 yılında Anayasası'nın 90/5. maddesi ile iç hukukun üstünde sayılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hükümlerine dayanarak Avrupa AİHM'nin verdiği kararlarda kamu yararı ile mülkiyet hakkından yoksun bırakılan kişinin hakkı arasında hak ve adalet dengesini sağlayacak bir oranın kurulması gereği vurgulanmıştır.

Devlet tarafından verilen, doğru esasa ve geçerli sicile dayalı tapu ile sağlanan mülkiyet hakkına değer verileceği ve böyle bir taşınmazın kıyı kapsamında kalmakla, temel vasfı yani kamu malı olma niteliği değişmemekle birlikte kişinin söz konusu tapuya dayalı hakkının yukarıda ifade edildiği gibi korunmasının gereğine dikkat çekilmiştir. Bunun aksi bir düşünce tarzının devletin verdiği tapunun geçersizliğini ileri sürerek, hiçbir

karşılık ödemeksizin iptalinin istenmesi, sicilde tescilli kayda dayalı mülkiyet hakkı ile bağdaşmayacağını ve devletin saygınlığını zedeleyeceği de belirtilmiştir.

Kamu yararı ile mülkiyet hakkından kısmen veya tamamen yoksun bırakılan kişinin hakkı arasında makul, kabul edilebilir, hak ve adalet dengesini sağlayacak bir oranın kurulması asıldır denilmekle tapu iptalinden dolayı tazminat davası açılabileceğini belirtmiştir.

Çizelge 5.1 İncelenen Yargıtay Kararları ve Nedenleri

MAHKEME	ESAS-KARAR	TARİH	NEDENİ
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E:1994/8556 K: 1994/10886	21.09.1994	KKÇ'nin saptanması
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	E. 2003/14-97 K. 2003/110	26.02.2003	Tapu İptali ve Tescil
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	E:2004/245 K:, 2004/1-231	28.04.2004	Tapu İptali
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	E.: 2004/1-335 K: 2004/354	09.06.2004	Tapu İptali ve Terkin
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	E: 2004/14-615 K. 2004/633	01.12.2004	Tapu İptali ve Terkin
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2004/368 K: 2004/3620	30.03.2004	KKÇ'nin Belirlenmesi, Tapu İptal, Elatmanın Önlenmesi ve Yıkım
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2004/8734 K: 2004/13179	30.11.2004	KKÇ'nin Belirlenmesi, Tapu İptali
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2005/12558 K: 2005/12948	06.12.2005	Tapu İptali -Tescil ve Terkin
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	E: 2006/1-557-615 K: 2006/605	27.09.2006	Tapu İptali ve Terkin
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2006/5505 K: 2006/8311	13.07.2006	Tapu İptali ve Terkin
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	E: 2007/1-41-615 K: 2007/54	07.02.2007	KKÇ'nin Belirlenmesi, Elatmanın Önlenmesi Ve Yıkım
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2007/5574 K: 2007/9733	13.7.2006	Tapu İptali, Sicil Kaydının Terkini, Elatmanın Önlenmesi ve Yıkım
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2007/6214 K: 2007/9985	23.10.2007	Tapu İptal ve Sicil Kaydının Terkini ve Elatmanın Önlenmesi
Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	E: 2011/3383 K: 2011/8059	08.07.2011	Mülkiyet Hakkından Yoksun Bırakılma, Tapu İptali, Tescil, (Karşı Dava Tazminat)
Yargıtay 5. Hukuk Dairesi	E: 2011/12383 K: 2011/19274	29.11.2011	Tapu İptali ve Tescil
Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı	5/3	28.11.1997	KKÇ'nin Belirleme Yöntemi

5.2.1 Kıyı Kenar Çizgisinin Saptanması ile İlgili Yargıtay Kararları

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9. maddesi gereğince; İdare tarafından belirlenen kıyı kenar çizgisi ile ilgili işlemin ilgisine yazılı bildirilmemesi veya yazılı bildirimle rağmen yasal süresinde idari yargıya başvurulmaması nedeniyle idari yargı yolunun kapanmış olması ya da KKÇ ile ilgili idari yargıda idari işlemin iptali istemiyle açılan davanın kabul edilmesi sonucu idare tarafından belirlenen kıyı kenar çizgisinin iptal edildiği durumlarda kıyı kenar çizgisi 3621 sayılı Kıyı Kanun'unun 5. ve 9. maddeleri hükümlerine göre oluşturulan 5 kişilik bilirkişi kurulunca, teknik ve bilimsel verilere uygun olarak yerinde hakim gözetiminde yapılacak uygulama sonucu mahkemece kıyı kenar çizgisinin tespiti gerekir. Bu bölümde ise kıyı kenar çizgisinin tespiti konusunda yaşanan uyuşmazlıklar Yargıtay kararları ışığında incelenecektir.

Yargıtay'ın 5/3 Sayı ve 28.11.1997 tarihli Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı aşağıdaki gibidir:

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun "kıyı kenar çizgisini belirleme yöntemine" ilişkin 5. ve 9. maddeleri, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı kapsamı dışında bırakılmıştır. Anılan kanun maddesinin uygulanmasına yorum getiren ve görülmekte olan davalarda dikkate alınması zorunlu bulunan 28.11.1997 gün ve 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nda kural olarak, mülkiyet hukuku yönünden kıyı kenar çizgisi belirlenmesi görevinin adli yargıya ait olduğu belirtilmiştir.

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca idare tarafından kıyı kenar çizgisi belirlenmiş ve yazılı bildirimle rağmen yasal süresinde idari yargıya başvurulmaması nedeniyle yargı yolunun kapanmış olması veya idare tarafından verilip kesinleşmiş karar bulunması durumlarında, bunlara uygun şekilde kıyı kenar çizgisinin adli yargı tarafından saptanması gerektiğine işaret edilmiştir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 2004/8734, K: 2004/13179, T: 30.11.2004 kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Davanın konusu kıyı kenar çizgisinin saptanması noktasından kaynaklanmakta olup, 421 parselin 1463 m²'sinin tapusunun iptaline ilişkindir. İdare tarafından Kıyı Kanunu'nun 9. maddesine göre kıyı kenar çizgisi haritasının düzenlenip düzenlenmediğinin araştırılmasından sonra, oluşturulacak uzman bilirkişi kurulu ve tapu fen memuru aracılığıyla yerinde keşif yapılmasından sonra harita düzenlendiğinin görüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'nda belirtildiği şekilde işlem görerek, davanın taraflarını bağlayan bir içerik kazandığının anlaşılması durumunda kıyı kenar çizgisinin idarenin düzenlendiği haritaya değer verilerek saptanacağı belirtilmiştir. Davada harita düzenlenmediğinin ya da düzenlenip de 5/3 sayılı kararda yazılı olduğu gibi taraflara bizzat bildirim yapılmadığının veya ilanen bildirim karşın, idari yargıya başvurulmadığının ortaya çıkması halinde kıyı kenar çizgisi, bilimsel verilerden ve düzenlenmiş olmasına rağmen bağlayıcılık niteliğini kazanamamış haritadan yararlanılarak belli edilmeli, belirlenen çizgi tapu fen memuru sıfatını taşıyan uzman bilirkişinin krokisine kuşkuya yer bırakmayacak şekilde yansıtılmalı ve sonucuna göre hüküm kurulması gerektiğini vurgulanmıştır. Yargıtay 1. Dairesi, yerel mahkemenin yukarıdaki açıklana ilkelere göre hüküm kurduğunu fakat tek jeolog bilirkişi raporunun yeterli bir araştırma ürünü olmadığını ve bilimsel verilere dayalı olguları yansıtamayacağı için eksik soruşturma ile hüküm kurulamayacağından kararın bozulması gerektiği kararını vermiştir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 1994/8556, K: 1994/10886, T: 21.9.1994 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Konusu kıyı kenar çizgisinin saptanması noktasından kaynaklanmaktadır. Yargıtay 1. Dairesi, Kıyı Kanunu'nun 9. maddesine göre kıyı kenar çizgisinin belirlenip belirlenmediğinin valilikten soru konusu edilmesi gerektiğini ve kıyı kenar çizgisi belirlenmiş ise uyuşmazlığın belirlenen duruma göre çözüleceğini, belirlenmemiş olması halinde davacı hazinenin valiliğe başvurarak kıyı kenar çizgisinin belirlenmesini talep etmesini ve yerel mahkemenin kıyı kenar çizgisinin tespitinin sonucuna göre karar vermesi gerektiği vurgulanmıştır. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi Kıyı Kanunu hükümleri uyarınca yukarıdaki hususlar doğrultusunda inceleme yapmadan sonuca gidilmesini ve

yazılı şekilde karar verilmesinin doğru olmadığı sebebiyle yerel mahkemenin kararını bozmuştur.

Başka bir somut örnekte Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E: 2007/1-41-615, K: 2007/54, K: 07.22.2007 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava Kıyı Kanunu'na bağlı olarak kıyı kenar çizgisinin belirlenmesinden kaynaklanan el atmanın önlenmesi ve yıkım isteklerine ilişkindir. Yerel mahkemece kurulan hükümde, bu davadan tefrik edilip hakemde bakılan dava sonucu verilen hakem kararı ile çekişme konusu kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi ve tecavüzlü yapıların mevcudiyeti bakımından anılan davadaki tespitlerin esas alındığının görüldüğü, dosya içeriğinden anılan hükmün kesinleşmediğinin ve söz konusu hükmün veriliş tarihi bakımından görevsiz mahkemece kurulduğunun anlaşıldığı Yargıtay 1. Hukuk Dairesince belirtilmiştir. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi görevsiz mahkemece verilen kararın kesinleşmediği gibi kesin hüküm niteliğini kazansa dahi hukuken geçerli bir netice doğurmayacağını ve esasen yok hükmünde olacağından sebeple, temyiz itirazlarının yerinde olduğuna karar vermiş fakat yerel mahkeme kararında direnmiştir.

Bunun üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulu yine 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun kıyı kenar çizgisini belirleme yöntemine ilişkin 5. ve 9. maddeleri ve bu maddelere yorum getiren ve görülmekte olan davalarda dikkate alınması zorunlu bulunan 28.11.1997 gün ve 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'na dikkat çekerek, somut olayda mahkemece bu davadan tefrik edilip, hakemde görülen davada yetersiz soruşturma sonucu yapılan tespitlerin esas alındığını, çekişmeli yapıların kıyı kenar çizgisinin neresinde olduğunun saptanmadığını ve eksik soruşturmaya dayalı olarak hüküm kurulmaması gerektiği sonucuna vararak direnme kararının bozulmasına karar vermiştir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 2004/368, K: 2004/3620, T: 30.03.2004 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Kıyı kenar çizgisinin saptanması noktasından kaynaklanan dava yine tapu iptal, el atmanın önlenmesi ve yıkım isteklerine ilişkindir. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun kıyı kenar çizgisini belirleme yöntemine ilişkin 5. ve 9. maddeleri ve bu maddelere yorum getiren ve görülmekle olan davalarda dikkate alınması zorunlu bulunan 28.11.1997 gün ve 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'na dikkat çekmiştir. Yargıtay 1. Dairesi, yerel mahkemenin yukarıdaki açıklanan ilkelere göre hüküm kurduğunu fakat bilirkişi raporunun çelişkili olması ve yerinde keşif yapılarak çelişkinin giderilmemesi nedeniyle kararın bozulması gerektiğine karar vermiştir.

5.2.2 Tapu İptal, Tescil ve Terkini ile İlgili Yargıtay Kararları

Şimşek (2010) göre “Mülkiyet hukuku yönünden bakıldığında kıyıları; Anayasa'nın 43. maddesinde ve Türk Medeni Kanunu'nun 715. maddesinde ifadesini bulan Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerdendir. Bu gibi alanların özel mülkiyete konu olmaları mümkün değildir. Bu nedenle kıyı kenar çizgisi tespit edildikten sonra kıyıda kalan taşınmazlar için defterdarlık ve mal müdürlükleri tarafından herhangi bir bedel ya da tazminat ödenmeksizin tapu iptali davası açılmaktadır”. 2007 yılından önceki mahkeme kararlarında tapusu iptal edilen ya da tapu sicilinden terkini yapılan taşınmazlara karşılık olarak herhangi bir tazminattan bahsedilmese de 2007 yılından sonraki kararlar incelendiğinde tazminat kelimesinin mahkeme kararlarında yer aldığı görülmektedir. Bu durumunun aşağıda verilen örneklerle daha iyi anlaşılacağı düşünülmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E: 2003/14-97, K: 2003/110, T: 26.02.2003 tarihli kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu; 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na dayalı olan tapu iptal ve tescil isteğine ilişkin olan davada, davacı Hazine davalıya ait parselin 24 m²lik kısmının Bayındırlık ve İskan Müdürlüğüne tespit edilen kıyı kenar çizgisine göre kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı iddiasıyla bu kısmın tapusunun iptalini istemiştir. Özel Daire, mahkemenin idarece saptanıp taraflara tebliğ edilerek kesinleşmiş bir kıyı kenar çizgisi

olmadığı ve bu nedenle belirlenen kıyı kenar çizgisinin kişileri bağlamayacağı, bilirkişiler aracılığıyla mahkemece yapılan araştırmada dava konusu taşınmazın kıyı kenar çizgisinin dışında kaldığı gerekçesiyle davanın reddine ilişkin kurduğu hükmü bozmuştur.

Uyuşmazlık, idarece 3621 sayılı Kıyı Kanunu'na göre saptanan kıyı kenar çizgisinin ilgililere tebliğ edilmemesi durumunda, yapılacak işlemin ne olacağı noktasında toplanmaktadır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca dava konusu taşınmazın bulunduğu yerde Muğla Valiliği Bayındırlık ve İskan Müdürlüğüne 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9. maddesine göre oluşturulmuş bir kurul aracılığıyla kıyı kenar çizgisinin saptandığı ve bu saptamanın Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onandığı anlaşılmalı birlikte, bu belirleme işleminin davalıya yöntemince tebliğ edilmediği ve davalının yasal olanakları kullanmaktan mahrum edildiği anlaşılmalı olup, kararlılık kazanmış yargısal uygulamaya göre, “ idarece yapılan belirlemenin doğrudan bağlayıcı olmayacağı sonucuna varılmış ve uyuşmazlığın Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararları ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu hükümleri göz önünde tutularak bu çerçevede yapılacak araştırma ve uzman bilirkişilerden alınacak raporların değerlendirilmesi suretiyle çözümlenmesi gerektiği” sonucuna varılmıştır. Hukuk Genel Kurulunun kararlılık kazanmış uygulamasının da bu yönde olduğu ve mahkemece, uzman bilirkişiler aracılığıyla keşif yapıldığının, bilirkişilerce mahallinde kıyı kenar çizgisini belirlendiğinin, bu itibarla uyuşmazlığın mahkemece yöntemince oluşturulacak bilirkişi kurulu aracılığıyla çözümlenmesi gerektiğine ilişkin direnme kararı yerinde olduğuna karar vermiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E: 2004/14-615, K: 2004/633, T: 01.12.2004 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Yukarıda bahsi geçen Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 26.2.2003 tarih 2003/14-97 Esas ve 2003/110 sayılı Kararı'na benzeyen ve kıyı kenar çizgisi içinde kalan taşınmazın tapu kaydının iptali ile terkin edilmesi isteğine ilişkindir. Davada davacı Hazine, kıyı kenar çizgisi içinde kalan taşınmazın tapusunun iptali ile kamuya terkine

karar verilmesini talep etmiştir. Taraflara tebliğ ve ilan edilmeyen kıyı kenar çizgisinin belirlenmesine ilişkin idari işlemler adli yargı yönünden kural olarak takdiri delil niteliğinde olup bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Buna karşın kıyı kenar çizgisinin belirlenmesine ilişkin idari işlem taraflara tebliğ edilmiş ve yasal süre içinde idari işleme karşı dava açılmamış ise idari işlem o kişi ya da kurum yönünden bağlayıcı nitelik taşır. Bu durumda kıyı kenar çizgisinin kesinleşen karara göre belirlenmesi gerekir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, eldeki davanın söz konusu idari işlem kesinleşmemiş olduğundan yerel mahkemenin uyuşmazlığının bilirkişi kurulunca çözümlenmesi gerektiğine ilişkin direnme kararını yerinde bulunmuştur.

Başka bir örnek olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E: 2006/1-557-615, K: 2006/605 T: 27.9.2006 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava tapu iptal ve terkin isteğine ilişkindir. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi 5.12.2005 gün ve 1385-12922 sayılı ilamında 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun kıyı kenar çizgisini belirleme yöntemine ilişkin 5. ve 9. maddeleri ve bu maddelere yorum getiren ve görülmekte olan davalarda dikkate alınması zorunlu bulunan 28.11.1997 gün ve 5/3 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'na dikkat çekmektedir. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi yerel mahkemenin daha önce görülen davalara atıfta bulunduğunu fakat önceki belirlemelerin yerine uygulanmadığını, bu konuda araştırma yapmadığını ve çekişmeli taşınmazın kıyı kenar çizgisinin neresinde bulunduğunu belirleyerek eksik soruşturmaya dayalı olarak hüküm kurduğunu ifade ederek yerel mahkemenin kararını bozmuştur. Yerel mahkemenin kararında direnmesi üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca, emsal alınan dava dosyalarındaki karar ve krokilerinin de yerine uygulanması gereği ile Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin kararı bozma gerekçesi haklı bulunmuştur.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E: 2004/1-231, K: 2004/245, T: 28.04.2004 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Davacı Hazine, Muğla ili Datça ilçesi İskele Mahallesi'nde bulunan 150 ada 3 parsel sayılı taşınmazın 17 m²'lik bölümünün Bayındırlık ve İskan Müdürlüğüne tespit edilen kıyı kenar çizgisine göre kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı iddiasıyla bu kısmın

tapusunun iptalini istemiştir. Özel Daire ile yerel mahkeme arasındaki uyuşmazlık; imar uygulamasında park alanı olarak ayrılan, tapu kaydı bulunmayan yer hakkında kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığından bahisle karar verilip verilemeyeceği noktasındadır. Bilirkişi raporlarında 11.66 m²lik bölümün kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı saptanmıştır. Bu bölümün öncesinde 159 ada 3 parselin çapı kapsamında iken belediye encümen kararıyla yol ve park olarak kamuya terk edilen alanda kaldığı ve idarenin yeni bir tasarrufu ile bu alanın ileride imar planında değişiklik yapılmak suretiyle özel mülkiyete konu edilmesinin imkan dahilinde olduğu, mevcut hali ile dahi özel tasarrufa tahsisi mümkün olacağı belirtilmiştir. Bu nedenle 11.66 m²lik bölümün çekişmeli taşınmazda “kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında (kıyıda) kaldığı saptanan kısmın tescil ve sınırlandırmaya tabi olmayan kamu mallarından sayılan yer niteliği” ile tescil harici tutularak, kadastro paftasında kıyıda kalan yer olarak işaretlenmesine karar verilmesi gerektiği Yargıtay’ca ifade edilmektedir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 2005/12558, K: 2005/12948 T: 06.12.2005 tarihli kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Dava tapu iptali, tescil ve terkin isteklerine ilişkindir. Davacı Hazine kendi adına kayıtlı olan 2 ada 15 parsel sayılı taşınmazın; imar planında yol ve yeşil alana rastlaması nedeniyle davalı Kozlu Belediyesi adına tapuda terkin edildiğini, beyanlar hanesinde satılamayacağı ve başka işlemde kullanılamayacağı şerhi bulunduğu halde davalı belediyenin taşınmaz üzerine dükkanlar inşaa ederek kiraya vermek suretiyle amaç ve terkin dışı kullandığını, taşınmazın bir kısmının kıyı kenar çizgisi içinde kaldığını ileri sürerek kıyı kenar çizgisi içinde kalan bölümün tescil dışı bırakılmasını, taşınmazın diğer kısmının da yeniden 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 11. maddesine istinaden ihya edilerek Hazine adına tescilini istemiştir. Yerel mahkeme tarafından davalı belediyenin taşınmazın kullanımına ilişkin imar planında herhangi bir değişiklik yapmadığı ve taşınmazın konumu itibariyle 5281 sayılı Kanun’un 44/7. maddesinde kaldırılan 5272 sayılı Kanun’un geçici 1. maddesine dayanılarak hazine adına tescilinin yapılamayacağı gerekçesi ile davayı reddetmiştir.

28.11.1997 tarih 5/3 sayılı İnançları Birleştirme Kararı uyarınca çekişmeli yerde gerekli araştırmanın yapılması, kıyı kenar çizgisinin bilimsel verilere uygun olarak saptanması ve istek gözetilerek bir karar verilmesi gerekirken bu hususların göz ardı edilmesi üzerine Yargıtay 1. Hukuk Dairesi yerel mahkemenin kararının bozulmasına karar vermiştir.

Başka bir somut olayda Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun E:2004/1-335, K:2004/354, T:09.06.2004 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava kıyı kenar çizgisi içinde kalan taşınmazın tapu kaydının iptali ile terkin edilmesi isteğine ilişkindir. Yerel mahkeme tarafından 3402 sayılı Kanun'un 12/3 maddesinde kamu malı, özel mal ayrımı yapılmadığından söz edilerek 10 yıllık hak düşürücü sürenin geçtiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu; Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan bu nedenle tespit dışı bırakılması gereken taşınmazlar hakkında tespit tutanağı düzenlenmiş olsa bile yok hükmünde sayılan işlemler, önceki 766 sayılı Kanun'un 31/2 ve halen yürürlükte bulunan 3402 sayılı Kanun'un 12/3 maddelerinde yazılı olan 10 yıllık hak düşürücü süreye tabi olmadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte kıyı kenar çizgisi içerisinde kalan kumluk yerlerin de devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerden olduğunu belirterek bu durumda işin esasına girilerek tarafların tüm delillerinin toplanması ve hasıl olacak sonuç çerçevesinde bir karar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca, Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, yerel mahkemece önceki kararda direnilmesinin usul ve kanuna aykırı olduğuna, bu nedenle direnme kararının bozulmasına karar verilmiştir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 2007/5574, K: 2007/9733, T: 13.07.2006 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava 3621 Sayılı Kıyı Kanunu'ndan kaynaklanan tapu iptali, sicil kaydının terkinini, el atmanın önlenmesi ve yıkım isteklerine ilişkindir. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi (Anayasa Md. 35/1, AİHS Ek Protokol 1-1) ve Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesi ile Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 28.11.1997 tarih 5/3 sayılı

kararına dikkat çekerek “mülkiyet hakkının kamu yararının bulunduğu hallerde sınırlandırılabilirliği veya tamamen kaldırılabilirliği” ifadesini hatırlatmış olup, bu sınırlandırma veya kaldırma gerçekleştirilirken; Anayasa’nın 90/5.maddesi ile iç hukukun üstünde sayılan AİHS hükümlerince, AİHM tarafından oluşturulan 30.5.2006 tarih 1262/02 sayılı kararlarının ışığında kamu yararı ile mülkiyet hakkından kısmen veya tamamen yoksun bırakılan kişinin hakkı arasında makul, kabul edilebilir, hak ve adalet dengesini sağlayacak bir oranın kurulmasının gerektiğini vurgulamıştır.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesi; kıyıların kamunun yararlanacağı yerlerden olması sebebi ile yukarda belirtilen nitelikte tapu kaydı oluşturulmuş ise tapunun iptaline, Anayasa’nın 43., Tapu Kanunu’nun 33., Kadastro Kanunu’nun 16. maddesi göz önüne alınarak, kamu yararının bulunduğu kabul edilmesi gerektiği vurgulamıştır. Ancak kişinin mülkiyet hakkı sona erdirilirken, karşılıklı hak dengesinin sağlanması için mülkiyet hakkı sahibine tazmini nitelikte bir bedelin ödenmesi gerektiği ve tazminatın nedeni yasa dışı bir işlemde değil de hak dengesinin sağlanmasından kaynaklandığı için, taşınmazın tam değerini karşılamaının da gerekli olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kamu yararı nedeni ile davalının tapusunun iptal edilerek taşınmazın kayıt dışı bırakılmasında hukuka aykırı bir durum bulunmadığı ve davalının tapu kaydının iptalinden dolayı ancak tazminat talebinde bulunabileceği için usul ve kanuna uygun bulunan yerel mahkeme kararının onanmasına karar vermiştir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 2007/6214, K: 2007/9985, T: 23.10.2007 kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Dava 3621 sayılı Kıyı Kanunu’ndan kaynaklanan tapu iptal ve sicil kaydının terkinin ve el atmanın önlenmesi isteğine ilişkindir. Yargıtay 1. Hukuk Dairesi (Anayasa Md. 35/1, AİHS Ek Protokol 1-1) ve Türk Medeni Kanunu’nun 683. maddesinin yanında, Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 28.11.1997 tarih 5/3 sayılı kararına dikkat çekerek “mülkiyet hakkının kamu yararının bulunduğu hallerde sınırlandırılabilirliği veya tamamen kaldırılabilirliği” ifadesini hatırlatmıştır. Mülkiyet hakkının sınırlandırılması veya kaldırılması gerçekleştirilirken, Anayasa’nın 90/5. maddesi ile iç hukukun üstünde sayılan AİHS hükümlerine göre alınan AİHM nin

30.5.2006 tarih 1262/02 sayılı kararına dikkat çekerek “kamu yararı ile mülkiyet hakkından kısmen veya tamamen yoksun bırakılan kişinin hakkı arasında makul, kabul edilebilir ve hak ile adalet dengesini sağlayacak bir oranın kurulması gerektiği vurgulanmıştır.

Kıyılar kamunun yararlanacağı yerlerden olup buralarda yukarıda belirtilen nitelikte tapu kaydı oluşturulmuş ise tapunun iptalinde, Anayasa'nın 43., Tapu Kanunu'nun 33., Kadastro Kanunu'nun 16. maddesi göz önüne alınarak, kamu yararının bulunduğu kabulü gerektiği, ancak, kişinin mülkiyet hakkı sona erdirilirken karşılıklı hak dengesinin sağlanması için mülkiyet hakkı sahibine tazmini nitelikte bir bedelin ödenmesi gerektiği, tazminatın nedeni yasa dışı bir işlemde değil hak dengesinin sağlanmasından kaynaklandığından, taşınmazın tam değerini karşılamanın da gerekli olmadığını belirterek, kamu yararı nedeni ile davalının tapusunun iptal edilerek taşınmazın kayıt dışı bırakılmasında hukuka aykırı bir durumun bulunmayıp, davalının tapu kaydının iptalinden dolayı ancak tazminat talebinde bulunabileceği için usul ve kanuna uygun bulunan yerel mahkeme kararının onanmasına karar vermiştir.

Başka bir somut olayda Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E: 2011/3383, K: 2011/8059 T: 08.07.2011 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava tapu iptal, kayıt terkinin, karşı dava tapu kaydının iptalinden kaynaklanan tazminat isteklerine ilişkindir. Davacı, davalılar adına tapuda kayıtlı 289 ada 1 parsel sayılı taşınmazın kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığını ileri sürerek, kıyıda kalan bölümün tapusunun iptali isteminde bulunmuştur. Davalılardan bir kısmı bilirkişi raporunda gösterilen kısmın kıyı kenar çizgisi içinde kaldığını kabul ederek, bozma kararından sonra tazminat talebiyle karşı dava açmışlardır. Davanın hak düşürücü süre nedeniyle reddine ilişkin olarak verilen karar Özel Dairece bozulmuş olup, yerel mahkemece bozmaya uyularak davanın kabulüne; karşı davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, (Anayasa Md. 35/1, AİHS Ek Protokol 1-1) ve Türk Medeni Kanunu'nun 683. maddesinin yanında, Yargıtay İçtihatları Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun 28.11.1997 tarih 5/3 sayılı Kararına dikkat çekerek “mülkiyet hakkının

kamu yararının bulunduğu hallerde sınırlandırılabilir veya tamamen kaldırılabilir” ifadesini hatırlatmış olup, bu sınırlandırma veya kaldırma gerçekleştirilirken; Anayasa’nın 90/5. maddesi ile iç hukukun üstünde sayılan AİHS hükümlerince AİHM tarafından oluşturulan 30.5.2006 tarih 1262/02 sayılı kararının ışığında kamu yararı ile mülkiyet hakkından kısmen veya tamamen yoksun bırakılan kişinin hakkı arasında makul, kabul edilebilir, hak ve adalet dengesini sağlayacak bir oranın kurulmasının gerektiğini vurgulanarak Anayasa’nın 40., 129/5 ve MK 1007. maddeleri ile devletin kusursuz sorumluluğuna dikkat çekilmiştir. Bu aşamada çekişmeli taşınmazın değerinin belirlenmesinin önem taşıması ve mahkemece bu konuda yapılan soruşturma ve değerlendirmenin hüküm vermeye yeterli olmadığı, taşınmazın özelliklerinin objektif ölçülerde göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Çelişkili bilirkişi raporlarındaki çelişki giderilmeden mahkemenin değer tespiti konusundaki araştırma ve incelemesinin hükme elverişli olmadığı, hüküm altına alınması gerekli miktarın taşınmazın gerçek değeri olması gerektiği ve HUMK’nun 74. maddesi hükmünde öngörülen davalıların istekleri dışında çıkılarak iptal edilen taşınmaz bölümü için tespit edilen tüm değer esas alınarak davalıların payları oranında tazminatın davalılara verilmiş olması nedeniyle tarafların temyiz isteminin yerinde olduğuna karar vermiştir.

Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin E: 2011/12383, K: 2011/19274, T: 29.11.2011 tarihli kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Dava, taşınmazın kısmen kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığından bahisle hazine tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasıdır. Yerel mahkemece verilen kararın henüz kesinleşmemesi nedeniyle kıyı kenar çizgisi içerisinde kalan kısmının bedelinin ödenmemesinin doğru olduğu fakat bu bölümün bedelinin bloke ettirilerek dava sonunda belirlenecek olan hak sahibine ödenmek üzere üçer aylık vadeli hesaba yatırılmasına karar verilmesinin gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi dava konusu taşınmazın, gelir metoduna göre belirlenen bedeline % 425 oranından az olmamak üzere objektif değer artırıcı unsur ilavesi suretiyle değerinin tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca davalılara ait binaların tapulu taşınmazları üzerine yapılmış olduğunun gözetilerek binaların yüzölçümlerine göre belirlenen bedeline

hükmedilmesi gerekirken, kıyı kenar çizgisi içerisinde kaldığı indirim yapılmak suretiyle az bedel tespitinin isabetli olmadığı vurgulayarak davalıların temyiz itirazlarının yerinde olduğuna ve açıklanan nedenlerle hükmün bozulmasına karar vermiştir.

5.3 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarının İncelenmesi

Bu çalışmada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yapılan ve aşağıda verilen 26 başvuru ve 15 mahkeme kararı incelenmiştir (Çizelge 5.2). Başvuranların hepsi kıyı şeridinden dolayı tapularının iptal olduğu gerekçesi ve AİHS'ye 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini ve tapu sicil kayıtlarının silinmesinden dolayı uğradıkları zararın tazminini elde edemediklerini ileri sürerek AİHM ne şikayette bulunmuşlardır.

Çizelge 5.2 AİHM de açılan davalar ve tazminat tutarları

DAVA	NEDENİ	MADDİ TAZMİNAT	YARGILAMA GİDERİ
N.A. ve Diğerleri - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal		
Doğrusöz ve Aslan - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	26.000 Euro	
Moğul - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	18.000 Euro	2500 Euro
Aslan ve Özsoy - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	150.000 Euro	5000 Euro
Tozkoparan ve Diğerleri -Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	290.000 Euro	
Gümüšoğlu ve Diğerleri - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	90.000 Euro	1200 Euro
Kutluk ve Diğerleri - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	15.500 Euro	
Ardıçoğlu - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	18714 Euro	
Terzioğlu ve Diğerleri - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	339.000 Euro	5520 Euro
Berber - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	50.300 Euro	
Kalyoncu - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	10,000 Euro	3500 Euro
Mustafa Koçer - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal		
Hüseyin Ak ve Diğerleri - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	100.000 Euro	
Emiroğlu - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	50.000 Euro	5000 Euro
Sürmeli ve Diğerleri - Türkiye Davası	Kıyı Şeridi ve Tapu İptal	188.000 Euro	

N.A. ve Diğerleri - Türkiye Davasına ilişkin karar özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Başvuranlar, Alanya'ya bağlı Çikcilli Köyü Karasaz denilen yerde deniz kenarında ve babalarından miras kalan 84 nolu parselin veraset ve intikal vergisini ödemişlerdir.

25.06.1986 tarihinde, söz konusu gayrimenkul üzerinde otel inşa etmek için Kültür ve Turizm Bakanlığından turizm yatırım sertifikası ve 09.07.1986 tarihinde de Devlet Planlama Teşkilatı, başvuranlara yine otel inşa etmek için yatırıma teşvik sertifikası vermiştir. Otel inşaatına başladıktan sonra Hazine Müsteşarlığı deniz kıyısında olduğu gerekçesiyle tapu senedinin iptali ve otelin yıkılması için davası açmıştır. İç hukuk sonucunda verilen kararlar başvuranlar mülkiyet haklarını kaybetmiştir. İnşaat halinde olan otelin yıkılmasından dolayı Alanya Asliye Hukuk Mahkemesine tazminat davası açılmıştır. Mahkeme, “tapu sicilinden kaynaklanan herhangi bir zararın bulunmadığı, en baştan kaydın yasal olmadığı ve sonuç olarak başvuranların uğranılan zararın üstünde bir tazminat istemek için Devlet’e karşı gelme durumunda olamayacağı sonucuna” varmış ve Yargıtay da bu kararı onamıştır.

Başvuranlar 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesini öne sürerek “inşaat halinde olan otelin yıkılmasından ve mallarını tapu sicil kaydının silinmesinden dolayı uğradıkları zararın tazminini elde edemediklerini ileri sürerek AİHM ne şikayette bulunmuşlar, AİHM tarafından; başvuranlara tazminat ödenmediği hallerde, mülkiyetin korunması ve kamu yararı gereklilikleri arasında kurulması gereken “adil dengeyi”, başvuranlar aleyhinde bozduğuna kanaat getirerek “Ek 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edildiğine”, “AİHS’nin 41. maddesinin uygulanması durumunun ortaya çıkmadığına ve bu hakkı saklı tutmaya”, “hükümet ve başvuranları, işbu kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren altı ay içinde kendisine yazılı olarak bu konu hakkında görüşlerini bildirmeye ve özellikle varabilecekleri her türlü uzlaşmadan haberdar edilmesine davet etmeye” ve “daha sonra olabilecek yargılamayı saklı tutmaya ve ihtiyaç olduğu takdirde yargılamanın olup olmayacağını belirleme görevini Daire Başkanına verilmesini” karara bağlamıştır⁷.

Doğrusöz ve Aslan - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Başvuranlar 1965 yılında Hatay Samandağ Belediyesinden arsa satın almıştır. 1976 yılında kıyı şeridi belirlenmiş ve İmar ve İskan Bakanlığı, Hazine adına hareket ederek

⁷ Ahim İkinci Daire Başvuru No:37451/97- Karar Tarihi: 11 Ekim 2005- Strazburg.

arsanın kıyı şeridinde olup olmadığının belirlenmesini ve mahkeme sonucunda kıyı şeridinde kalan arsa için dava açarak tapu kaydının silinmesi talebinde bulunmuş ve dava sonucunda tapu kaydının silinmesine karar verilerek ve Yargıtay tarafından onanmıştır.

Başvuranlar, Türkiye aleyhine AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilerek, kendilerine tazminat ödenmeden arsalarından yoksun bırakıldıkları hususunda şikayette bulunmuşlardır. AİHM bu şikayeti "mülkiyetten yoksun bırakma" olduğu ve "mülkiyetlerine karşılık yeterli tazminatın ödenmediği bu durumda kanun tarafından öngörülmesine rağmen söz konusu müdahalenin, kamu yararı ve kişinin temel haklarının korunması gerekleri arasındaki adil dengeyi sağlamadığı" şeklinde değerlendirerek Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine ve başvuranlara müşterek olarak 26.000 Euro ödenmesi kararı verilmiştir.⁸

Başka bir somut olay da Moğul - Türkiye Davası olup, bu davanın karar özeti aşağıda sunulmuştur:

Başvuranların kadastro çalışmaları öncesinde babalarından devir alarak ifraz ettirdikten sonra kadastro çalışmaları sonucunda da kendi adlarına tapu kütüğünde tescili yapılan arsalarının tapuları, kıyı kenar çizgisinde kaldığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Taraflar bu duruma itiraz etmiş iç hukuk yollarından sonuç alamayarak yetkili makamların tazminat ödemeksizin ve AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilerek arsalarına el koyduğu gerekçesiyle başvuruda bulunmuşlardır. Başvuranlardan her biri arsalar için 53.594 Euro ve arsaların üzerindeki binalar için 6.968 Euro maddi tazminat, 9.448 Euro manevi tazminat talep etmiştir. AİHM, 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine ve "ihlalin mülkiyetin kazanımında hukuka aykırılıktan ziyade tazminat ödenmemesine ilişkin olması halinde, tazminatın mülkün tam değerini yansıtmamasının şart olmadığını" yineleyerek başvuranlardan her birine 9.000 Euro,

---

⁸ Ahim İkinci Daire Başvuru No: 1262/02 - Karar Tarihi: 30 Mayıs 2006- Strazburg

masraf ve gider olarak başvurulara müştereken 2.500 Euro ödenmesine karar verilmiştir⁹.

Başka bir dava olan Aslan ve Özsoy - Türkiye Davasının karar özeti de aşağıda verilmiştir:

Başvuranların Hatay sahili yakınlarında satın aldıkları arsalarının kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle tapu iptal davaları sonucunda tapuları iptal edilmiştir. Taraflar bu duruma itiraz etmiş, iç hukuk yolları kapandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine “makamların tazminat ödemeksizin kendilerini mülkiyet hakkından mahrum bıraktıkları konusunda” şikayetçi olmuş ve bu durumun AİHS’ne Ek 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Refik Aslan arsasının değerinin yanında üzerine inşa edilen binalarla birlikte 109.404 Euro, Ali Fuat Özsoy binalarla birlikte 152.755 Euro ve her biri 15.000 Euro manevi tazminat talep etmişlerdir. AİHM, 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. AİHM, tespit edilen ihlalin temelinde “mülke el konmasının kanuna aykırılığında ziyade tazminat ödenmemiş olması yatıyorsa, tazminatın mülkün tam değerini yansıtmamasına gerek olmadığını” hatırlatarak Refik ASLAN’a 60.000 Euro, Ali Fuat ÖZSOY’a ise 90.000 Euro ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca manevi tazminat talebini reddetmiş ve yargılama masraf ve giderleri için ortaklaşa 5.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır¹⁰.

Başka bir somut olay da Tozkoparan ve Diğerleri - Türkiye Davası olup, söz konusu davanın kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Başvuranlar Marmara Ereğlisi (Çorlu) Sultanköy’de bulunan 2218 ve 2219 parsellerinin kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı gerekçesiyle açılan tapu iptal davasında tapuları iptal edilmiştir. Başvuranlar AİHS’ne Ek 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesi uyarınca tazminat ödemeksizin taşınmazlarının Hazine’ye devredilmesi nedeniyle mülkiyet haklarından yoksun bırakıldıklarını iddia ederek maruz kaldıkları maddi zarar için

⁹ Ahim İkinci Daire Başvuru No: 40217/02 ve 40218/02 Karar tarihi: 09 Ocak 2007- Strazburg

¹⁰ Ahim İkinci Daire Başvuru No: 35973/02 ve 5317/02- Karar Tarihi: 30 Ocak 2007- Strazburg

sırasıyla 190.000 Euro, 70.000 Euro, 70.000 Euro ve 35.000 Euro talep etmektedirler. Ayrıca başvuranlar, manevi tazminat başlığı altında sırasıyla 80.000 Euro, 30.000 Euro, 30.000 Euro ve 15.000 Euro istemişlerdir. AİHM, 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine ve AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca Fehmi ÖN, Nazmiye BİNİCİOĞLU ve Resmîye ÖN'e ortaklaşa olarak 210.000 Euro maddî tazminat ve Yusuf TOZKOPARAN'a aynı başlık altında 80.000 Euro ödenmesi kararını vermiştir¹¹.

Gümüšođlu ve Diđerleri - Türkiye Davasının kararı özet olarak ařađıda verilmiřtir:

Başvuranların, Hatay sahili yakınlarında satın aldıkları arsalarının kıyı şeridinde kaldıkları gerekçesiyle tapu iptal davalarında tapuları iptal edilmiştir. Taraflar bu duruma itiraz etmişlerdir. İç hukuk yolları kapandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine “makamların tazminat ödemeksizin kendilerini mülkiyet hakkından mahrum bıraktıkları konusunda” şikayetçi olarak ve bu durumun AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine ve AİHS'nin 6. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüşlerdir. AİHM, 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine ancak AİHS'nin 6. maddesi hükmüne aykırı olmadığına karar vermiştir. AİHM, tespit edilen ihlalin temelinde “mülke el konmasının kanuna aykırılığından ziyade tazminat ödenmemiş olması yatıyorsa, tazminatın mülkün tam değerini yansıtmamasına gerek olmadığı” hatırlatarak Tefvik GÜMÜŐOĐLU'nun talep ettiği 50.619 ABD Doları (yaklaşık 37.390 Euro) yerine 29.000 Euro, Hasan SÜSLÜ'nün talep ettiği 49.852 ABD Doları (yaklaşık 36.815 Euro) yerine 28.000 Euro, Mûnip USLU'nun talep ettiği 58.111 ABD Doları (yaklaşık 42.915 Euro) yerine 33.000 Euro ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca manevî tazminat talebini ret ederek yargılama masraf ve giderleri için 1.200 Euro ödenmesine karar vermiştir¹².

Kutluk ve Diğerleri - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

¹¹ Ahim İkinci Başvuru No: 29128/03-Karar Tarihi: 17 Temmuz 2007- Strazburg

¹² Ahim İkinci Daire Başvuru No: 40/02, 41/02 Ve 42/02- Karar Tarihi: 18 Mart 2008 Strazburg

Başvuranların babalarından miras kalan Ezine yakınlarındaki Çamoba köyünde bulunan arsalarının, kıyı şeridinde bulunduğu gerekçesiyle tapusu iptal edilmiştir. Taraflar Ezine Kadastro Mahkemesinin bu kararına mülkiyet haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle itiraz etmiştir. Yargıtay itiraz edilen kararı 14.05.2001 tarihinde onayarak 13.05.2002 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiştir. Bu karar başvuranlara tebliğ edilmemiş ve 10.07.2003 tarihinde Hazine adına tescil edilmiştir. Başvuranlar 27.03.2007 tarihinde tapusu iptal edilen mülkün değerinin tespiti için dava açmış ve arsaya toplamda 30.750 TL (15.502 Euro) değer biçilmiştir. Başvuranlar AİHM e Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine “AİHS’ne Ek 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesine uygun surette tazmin edilmeksizin Hazine yararına mülklerinden mahrum bırakıldıklarını”, “ulusal mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığını” iddia ederek bu mahkemelerin kanunları uygulama tarzından şikayetçi olmuşlardır. Taraflar arsa bedeli olarak 144.651 Euro, dikili ağaçlar için 2.906 Euro, tapularından yoksun bırakılmalarından doğan zarar için ise 56.539 Euro tazminat ile 1.000 Euro manevi tazminat talep etmişlerdir. Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediği, ilgililerin AİHM önünde dile getirdikleri şikayetleri ulusal mahkemeler önünde gündeme getirmediğini ve altı ay süresi kuralına uymadıkları için itiraz etmiş ve AİHM hükümetin bu itirazlarını reddederek başvuruyu kabul etmiştir.

AİHM başvuranların mülklerine saygı haklarına yönelik müdahalenin AİHS’ne Ek 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesinin ilk fıkrasının ikinci cümlesi anlamında “mülkiyetten yoksun bırakma” işlemi olarak değerlendirilmesi gerektiğini tespit ederek “mülkün değeri ile makul surette ilişkili bir meblağ ödenmemesi durumunda, mülkten yoksun bırakma işleminin aşırı bir ihlal oluşturacağını, hiçbir ödeme yapılmamasının ise AİHS’ne Ek 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesi bağlamında ancak olağanüstü koşullarda haklılık kazanabileceğini” ifade etmiştir. Bu itibarla 1 No’lu Ek Protokol’ün 1. maddesinin ihlal edildiğine, AİHS’nin 6/1 maddesi yönünden yapılan şikayetlerin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına, AİHS’nin 44/2 maddesi gereğince çıplak arsa için başvuranlara ortaklaşa 15.500 Euro maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir¹³.

---

¹³ Ahim İkinci Daire Başvuru No: 1318/4 - Karar Tarihi: 3 Haziran 2008- Strazburg

Ardıçoğlu - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Başvuranlar Balıkesir ilinin Burhaniye ilçesinde yer alan ve kadastro çalışmaları esnasında babaları adına 4 nolu parselde 488 m² üzerine inşa edilmiş 2 ayrı ev olarak kaydedilen ve kesinleşen daha sonra 422,27 m²'sinin kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle 4 nolu parselden ayrılarak evleri yıkılmış ve tapuları iptal edilmiştir. Taraflar AİHS'nin 6. maddesini ileri sürerek "komisyonlar tarafından yapılan incelemelerin ve ulusal mahkeme tarafından benimsenen çözümün mülkiyetlerine ilişkin davanın hakkaniyetine halel getirdiğinden" şikayetçi olmuş AİHM bu şikayetin dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir. Taraflar ayrıca "AİHS'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin öngördüğü şekilde tazmin edilmeden mülkiyetlerinden Hazine lehine mahrum bırakıldıklarını" iddia ederek, 500.000 Euro maddi tazminat ve 200.000 Euro manevi tazminat talep etmişlerdir. AİHM tarafından AİHS' ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci cümlesi anlamında "yoksun bırakma" olarak değerlendirilerek AİHS'nin 44/2 maddesi uyarınca ortaklaşa 18.714 Euro maddi tazminat ödenmesine ve adil tatmine ilişkin diğer tüm taleplerin reddine karar verilmiştir¹⁴.

Diğer bir örnekte Terzioğlu ve Diğerleri - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Başvuranların, çeşitli tarihlerde satın aldıkları yada miras edindikleri Çanakkale, Şarköy, İzmir, Mudanya ve Seferihisar gibi farklı şehirlerinde deniz kıyısındaki taşınmazları kıyı şeridinde yer aldığı gerekçesiyle tapuları iptal edilmiştir. Başvuranlar, yetkili makamların AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal edecek şekilde kendilerini, tazminat ödemediği mülklerinden mahrum bıraktıklarından ve AİHS'nin 6/1 maddesi uyarınca ayrıca yerel mahkeme kararının haksız, önyargılı, yeterince gerekçelendirilmemiş ve hem yerel hem uluslararası hukuk hükümlerine aykırı olduğu konusunda şikayetçi olmuştur. AİHM, AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit ederek, diğer iddiaların dayanaktan yoksun olduğuna ve başvuranların taşınmazlarına göre toplamda 339.000 Euro tazminat ödenmesine,

¹⁴ Ahim İkinci Başvuru No. 23249/04- Karar Tarihi: 2 Aralık 2008- Strazburg.

başvuranlardan Şencan Kanan'a 2.260 Euro, Ömer Tuncer 2.260 Euro, İsmail Özcan ile Halil Özcan'a ortaklaşa 1.000 Euro yargılama gideri ödenmesine karar vermiştir.¹⁵

Berber - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Samandağ ilçesinde yakınlarında bulunan 307 m² büyüklüğündeki arsasını kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle açılan tapu iptal davasında başvuranın tapusu iptal edilmiştir. Taraf bu duruma itiraz etmiş iç hukuk yolları kapandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini aykırı olarak "tazminat ödenmeksizin taşınmazından yoksun kaldığı" gerekçesiyle tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda 50.300 Euro maddi tazminat ayrıca 13.710 Euro manevi tazminat ve iç hukukta AİHM önünde yapmış olduğu giderler için 12.640 ABD Doları talep etmiştir. AİHM'ne göre başvuranın mülkiyet hakkına yönelik bir müdahale AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin birinci bendinin ikinci paragrafı uyarınca "mülkiyetten yoksun bırakma" olarak değerlendirilerek başvurana maddi tazminat olarak 50.300 Euro maddi tazminat ödenmesine ve adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine karar vermiştir¹⁶.

Kalyoncu - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda verilmiştir:

Rize Asliye Hukuk Mahkemesi, Rize'de deniz kıyısı yakınında 3.223 m²lik arsa ve üzerindeki 140 m²lik bir kafeteryanın 104.36 m²lik bölümünün kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle tapunun iptaline ve kafeterya alanının 17.35 m²lik bölümünün yıkılmasına karar vermiş olup karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Başvuranlar yetkililerin AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesine aykırı olarak kendilerine tazminat ödemediği mülklerinden mahrum bırakmalarından şikayetçi olmuş AİHM de bu ihlalin var olduğunu kabul etmiştir. Başvuranlara ortaklaşa 10.000 Euro maddi tazminat 3.500 Euro yargılama masraf ve gideri ödenmesine karar vermiştir.¹⁷

¹⁵ Ahim İkinci Başvuru No. 16858/05, 23953/05, 34841/05, 37166/05, 19638/06 ve 17654/07- K. Tarihi: 16.12. 2008- Strazburg.

¹⁶ Ahim İkinci Başvuru No. 20606/04 - Karar Tarihi: 13 Ocak 2009- Strazburg.

¹⁷ Ahim İkinci Başvuru No:41220/7- Karar Tarihi: 3 Şubat 2009- Strazburg

Başka bir somut olayda Mustafa Koçer - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Başvuranın Mudanya sahili yakınlarında bulunan 46,60 m² büyüklüğündeki arsasının kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle açılan tapu iptal davasında tapusu iptal edilmiştir. Taraf bu duruma itiraz etmiş iç hukuk yolları kapandıktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesini ihlal ederek kendisini tazminat ödemediğinden mülkiyetinden mahrum bırakıldığı gerekçesiyle başvuruda bulunmuştur. AİHM bu başvuruyu kabul edilebilir olduğuna karar vermiş ancak "adil tazmine ilişkin süresi içinde tazminat taleplerini iletmediği" için başvurana tazminat ödenmemesine karar vermiştir.

Hüseyin Ak ve Diğerleri - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Ereğli Asliye Hukuk Mahkemesi; başvuranların ortak iyelik yoluyla Tekirdağ- Marmara Ereğlisi'nde edindikleri 2,220 m² taşınmazın için kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle açılan tapu iptal davasında, tapularının ihlal edilmesine ve ihtilafli taşınmazın Hazine adına tescil edilmesine karar vermiştir. Başvuranlar temyiz yoluna gitmiş Yargıtay başvuranların gerekçelerini reddetmiş ancak mahkemenin, maliklik sorunun sona erdirilmesine yönelik talep hakkında karar vermediği gerekçesi ile ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Mahkeme ilk kararını yinelemiş ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 28.11.1997 tarihli kararı uyarınca bilirkişiler tarafından yeni bir kıyı kenar çizgisi belirlemiştir. Yargıtay bu kararı onamıştır. Taraflar tazminat ödenmeksizin mülkiyet haklarını kaybetmelerinin, AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin öngördüğü şekli ile "mallarına saygı haklarının ihlal edildiği iddiası ile AİHM' e başvurmuşlardır. Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediğini 2007 yılındaki içtihat düzenlemelerinden itibaren, kıyıda yer alan taşınmazların tapularının iptalinden mağdur olan kişilerin, MK'nun 1007. maddesi uyarınca tazminat elde edebileceklerine dikkat çekerek itiraz etmiştir. AİHM, mevcut dava koşullarında, başvuranların, MK'nun 1007. maddesi uyarınca tazminat talebiyle hukuk mahkemelerine başvuruda bulunma zorunluluğu olmadığına kanaat ederek hükümetin itirazını reddetmiş 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. AİHM Hüseyin AK'a

50.000 Euro, Şükrü AK'ın mirasçılarına (çocukları Ayşegül YAZAN, Aynur AK ve Mustafa Yalçın AK) ortaklaşa olarak 50.000 Euro maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir¹⁸.

Emiroğlu - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Ereğli Asliye Hukuk Mahkemesi; başvuran satın alarak 4305 parsel numarasıyla adına tescil ettirdiği Tekirdağ Çorlu Yeniçiftlik'te bulunan 1024 m²lik taşınmazın kıyı şeridinde kaldığı gerekçesiyle açılan tapu iptal davasında, 360 m²lik kısmının kıyı şeridinde kaldığı bu kısmının geri alınarak Hazine adına tescil edilmesine karar vermiştir. Taraf herhangi bir tazminat ödenmeksizin taşınmazın Hazineye devredilmesinin, AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlaline yol açtığı iddiası ile AİHM' e başvurmuştur. Hükümet iç hukuk yollarının tüketilmediğini 2007 yılından bu yana deniz kıyı şeridinde bulunan mülkiyetlerin iptalinden mağdur olan kişilerin MK'nun 1007. maddesine dayalı olarak tazminat davası açabileceklerine dikkat çekerek itiraz etmiştir. AİHM, mevcut dava koşullarında, başvuranların, MK'nun 1007. maddesi uyarınca tazminat talebiyle hukuk mahkemelerine başvuruda bulunma zorunluluğu olmadığına kanaat ederek Hükümet'in itirazını reddetmiş 1 No'lu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. AİHM Emin EMİROĞLU'na 50.000 Euro maddi tazminat 5.000 Euro temsil gideri ödenmesine karar vermiştir¹⁹.

Sürmeli ve Diğerleri - Türkiye Davasının kararı özet olarak aşağıda sunulmuştur:

Başvuranların Samandağ kıyısında bulunan ve üzerinde bina inşa ettikleri arazilerinin kıyı şeridinde kaldıkları gerekçesiyle açılan tapu iptal davalarında tapuları iptal edilmiştir. Taraflar bu duruma itiraz etmiş iç hukuk yollarından sonuç alamayarak Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine AİHS'ne Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde

---

¹⁸ Ahim İkinci Daire Başvuru No: 15523/04 ve 15891/04- Karar Tarihi: 07 Aralık 2010- Strazburg

¹⁹ Ahim İkinci Başvuru No:40795/5- Karar Tarihi: 8 Mart 2011- Strazburg

öngörülen mülkiyet dokunulmazlığı haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruda bulunmuşlardır. Suphi Sürmeli 90 000 Euro, Edip Çökmez, Süleyman Çökmez, Fevzi Çökmez, Mikail Çökmez ve Muhittin Çökmez 130.000 Euro, Duhter Emir 160 000 Euro maddi tazminat ya da tapularının geri verilmesini talep etmişlerdir AİHM tespit edilen ihlalin nedeninin, “taşınmaza el konulmasının özündeki hukuka aykırılık değil, uygun tazminatın ödenmemesi olduğunu” tespit ederek Suphi Sürmeli 43 000 Euro, Edip Çökmez, Süleyman Çökmez, Fevzi Çökmez, Mikail Çökmez ve Muhittin Çökmez’e ortaklaşa 78.000 Euro, Duhter Emir’e 67.000 Euro ödenmesine karar vermiştir²⁰.

5.4 Mahkeme Kararlarında Tazminat Esasları ve Ödeme Araçları

İncelenen AİHM kararlarında AİHS çerçevesindeki esas rolünün “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Ek Protokoller’de belirtilen hakların belirli kriterler çerçevesinde korunması ve yorumlanması esası benimsenmiştir. Kararlarda başvuru sahibine tapunun bedelsiz terkin edilmesi halinde devletin adil tazminat ödemesine karar verilmesi gerektiği vurgulanmakta, AİHM’in sorumlu devletlerin iç hukukta yapılacak iyileştirme ve uyum düzenlemelerine ise denetleyicisi olamayacağını belirtmektedir. AİHM aldığı kararlarda yine AİHM tarafından oluşturulan 30.05.2006 tarih 1262/02 sayılı Kararı’nın ışığında kamu yararı ile mülkiyet hakkından kısmen veya tamamen yoksun bırakılan kişinin hakkı arasında makul, kabul edilebilir, hak ve adalet dengesini sağlayacak bir oranın kurulmasının gerektiğini vurgulayarak Anayasa’nın 40., 129/5 ve Türk Medeni Kanununun 1007. maddeleri ile devletin kusursuz sorumluluğuna dikkat çekmiştir.

AİHM kararlarındaki tazminat veya adil tazminat kavramlarından ne anlaşılması gerektiği, bu kavramın değerlendirme standartları ve biliminde yer alan adil bedel veya adil piyasa değeri ile uyumlu olup olmadığı belli olmamaktadır. Sonuç olarak da AİHM tarafından başvuru sahibine ödenmesine karar verilen tazminatın taşınmazın piyasa değerini mi, yoksa piyasa değeri ile söz konusu taşınmazın kullanılamaması nedeni ile

---

²⁰ Ahim İkinci Başvuru No: 16128/04, 21182/04 Ve 23014/04- Karar Tarihi: 07 Haziran 2011- Strazburg

mahrum kalınan gelir kaybının toplamını olduğu açıkça anlaşılamamaktadır. Bununla birlikte iç hukuk yollarına yapılan başvuru işlemelerine esas değerlendirme çalışmasının da nasıl yapılması gerektiği Yargıtay kararlarından anlaşılamamakta ve mahkemelerce alınan bilirkişi raporlarının hemen hepsinde farklı değerlendirme yöntemleri kullanılarak işlem yapıldığına tanık olunmaktadır.

Yargıtay'ın özellikle 2007 yılı sonrası dönemdeki kararlarında “çekişmeli taşınmazın değerinin belirlenmesinin önem taşıdığı vurgulamıştır. Mahkemece bu konuda yapılan soruşturma ve değerlendirmenin hüküm vermeye yeterli olmasını ve taşınmazın özelliklerinin objektif ölçülerde göz önüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca mahkemenin değer tespiti konusundaki araştırma ve incelemesinin hükme elverişli olmasını, hüküm altına alınması gerekli miktarın taşınmazın gerçek değeri olması gerektiğini ve davalıların istekleri dışında çıkılarak iptal edilen taşınmaz bölümü için tespit edilen tüm değer esas alınarak davalıların payları oranında tazminatın davalılara verilmiş olmasını vurgulamıştır.

Esasen Yargıtay kararları AİHM kararlarına oranla değerlendirme standartlarına daha yakın anlam ve kapsamda bulunmaktadır. Belirtilen kapsamda değerlendirme yapılabilmesi ve maliklerin gerçek kayıplarının tespiti için mutlaka mahkemece alınacak bilirkişi raporlarının gayrimenkul geliştirme ve yönetimi uzmanlarınca hazırlanması zorunluluğu getirilmeli ve 3621 Sayılı Kanunda yapılacak değişiklik ile tazminatın hesaplanma yöntemi kanunda açıkça tanımlanarak değerlendirme ölçütleri belirsizlikten kurtarılmalıdır.

Tazminat hesabında kullanılacak değerlendirme ölçütleri dışında 3621 Sayılı Kanun'da yapılacak yasal düzenleme ile tazminatın nakit ve nakit dışı yollarla ödenmesine olanak sağlanmalıdır. Kıyı şeridinde kalan ve tapuları iptali gereken taşınmazların değerleri ile orantılı olarak hazine malları ile trampa edilmesi yoluna gidilebilmeli ve bu amaçla hem Kıyı Kanunu, hem de Hazine taşınmazları mevzuatında mutlaka yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Bu durum hem hak ihlalini giderecek hem de devleti büyük bir maddi bir yükten kurtaracaktır. Ayrıca Kıyı Kanunu ve İmar Kanunu'na yapılacak olan bir düzenleme ile ilim ve fen açısından sakınca olmayan alanlarda şeridinin derinliği

azaltılarak devletin maddi açıdan zarara uğramasının önüne geçilmelidir. Bu alanların vatandaşlara bırakılması hem devlet hem vatandaş açısından daha hakkaniyetli olacaktır.

Kıyılarda kalan ve tapusu iptal edilmesi gereken alanlardaki taşınmazlardan konumu uygun olanların farklı amaçlarla kullanılmasına imkan tanınarak maliklerde hak kaybını önleyecek düzenlemelerde yapılması mümkün olmalıdır. Bunların dışında kıyıda kaldığı için tapusu terkin edilen taşınmazların maliklerine ilgili Bakanlık tarafından düzenlenecek “gayrimenkul sertifikası” veya “imar hakkı transferi sertifikasının” verilmesi ve bunun kıymetli evrak niteliğinde olması Hazine’yi maddi külfetten kurtararak hak kaybına uğrayan maliklerin tazmini için bir alternatif olacaktır. Hakkından yoksun kalan maliklerin, hak kaybının tazmini için kullanılması gereken araçların maliklerin istek ve eğilimlerine uygun olarak hazırlanması kamuya olan güvenin artması bakımından oldukça önem taşımaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye kıyıları bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Kıyıları sahip oldukları doğal değerleri yanında ekonomik ve sosyal yönlerden değer taşımaktadır. Bu bakımdan kıyı alanları hemen her ülkede her zaman korunması gereken alanlar arasında sayılmaktadır. T.C. Anayasası'nın 43. maddesi ile de kıyıların korunması ve herkesin kullanımına açık olması güvence altına alınmıştır. Ancak kıyı mevzuatının Türkiye'deki gelişimi çok yavaş ilerlemiş ve birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. İncelenen mahkeme kararlarında da bu durum açıkça ortaya çıkması bakımından önemli bulunmaktadır.

Kıyı mevzuatına ilişkin kuramsal veya uygulama içerikli çalışmaların yoğunluğu, büyük ölçüde, mevzuatın ortaya çıkardığı zihin karışıklığı ve yapılan yasal düzenlemeler ile ulaşılmak istenen hedeflerin uyumlu olmamasına bağlı olarak mevzuat ve uygulama odaklı birçok sorunun yaşandığı gözlenmektedir. Uygulanmak istenen ilke ve esaslar ile yürürlüğe giren mevzuat arasında ortaya çıkan tezatlar mevzuattan beklenen fayda ve ulaşılmak istenen hedeflerin gerçekleşmemesine neden olmaktadır. Bu anlamda kıyı mevzuatı kapsamında Anayasa ile tanımlanan temel ilkeler ile hükümlerin üzerinden 31 yıla yakın zaman geçmesine karşın, günümüzde bile kıyılarına ilişkin tartışma sürmekte ve mevzuatın, kıyıların korunması sürecine çözüm getirip getiremediği sorusu sürekli gündemde yer almaktadır. Esasen kıyılarına ilişkin düzenlemelerin katılımcı bir yaklaşım yerine kamu otoritesi tarafından tanımlanan hedef ve kapsama yönelik olması, kıyılarından yararlanan kişi ve kurumların mevzuata uyum sağlamalarını olumsuz etkilemekte ve katılımcı bir yaklaşım ile düzenleme ve uygulama yapılmasına gereksinim bulunmaktadır.

Türkiye'de kıyı kenar çizgisi belirlenme oranı yaklaşık % 95 olup, kıyılarına ilişkin sorunların artması nedeni ile son yıllarda kıyı kenar çizgisi tespiti ve diğer çalışmalara hız verilmesi ile bu seviyeye ulaşıldığı görülmektedir. Ancak kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi işleminin, kadastro çalışmaları ile eşgüdümlü olarak yürütülebilmesi nedeni ile birçok mülkiyet sorunu da ortaya çıkmıştır. Devletin tapu siciline tescil ettiği kayda güvenerek iyi niyetle taşınmaz edinen birçok kişi mülklerinin kıyı şeridinde

kalması ve kıyılarında özel mülkiyete konu olmaması ve kamu yararı gerekçesiyle mülklerinde yoksun bırakılmışlardır. Bu durum birçok davaya konu olmuş ve hala da bu süreç devam etmektedir. Türkiye bu bağlamda AİHM tarafından verilen kararlar neticesinde oldukça yüklü tazminat ödemek zorunda kalmıştır. Kıyı kenar çizgisi tespit çalışmalarının farklı illerde kurulan komisyonlarca farklı biçimde ele alındığı görülmektedir. Komisyon üyelerinin taşınmaz mülkiyeti, hak kaybı ve malikin mülkiyet hakkının korunması yönlerinden konuyu irdelemen kararlar verdiklerine tanık olunmaktadır. Bu tür sorunların çözülmesi için mutlaka kıyı kenar çizgisi tespit komisyonlarına ve mahkemelerce seçilen bilirkişi kurullarına gayrimenkul geliştirme ve yönetimi uzmanlarının alınması zorunlu tutulmalıdır.

Yargı kararları neticesinde taşınmaz kıyı kenar çizgisi içinde kalan ve tapuları iptal edilen hak sahiplerinin açtıkları tazminat davaları, Yargıtay tarafından kabul görerek²¹ hak kayıpları giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak bu durum devlet adına hem zaman kaybı, hem de maddi külfeti açısından uzun vadede geçici bir çözüm olmaktadır. Kıyı Kanunu'nda yapılacak yasal düzenleme ile devlet tarafından verilen tapu ile mülkiyet hakkı kazanan ve kıyı şeridinde kalarak taşınmazlarını bedelsiz olarak terk etmek zorunda kalan hak sahiplerinin mülkiyet haklarının tazmini yoluna gidilmesi sağlanmalıdır. Kıyı kamu malı olduğuna göre kıyıda kaldığı gerekçesi ile tapusu terkin edilen taşınmazların kamulaştırılmasından söz edilmemesi gerekir. Bunun yerine tapusu terkin edilen taşınmazların piyasa değerleri üzerinden maliklerin tazmini ve nakit dışı ödeme araçlarının kullanılması zorunlu bulunmaktadır.

Kıyı Kanunu'nda yapılacak yasal düzenleme ile kıyı şeridinde kalan ve tapuları iptali gereken taşınmazların değerleri ile orantılı olarak hazine malları ile trampa edilmesi yoluna gidilebilmelidir. Bu durum hem hak mağduriyetinin giderecek hem de devleti büyük bir maddi bir külfetten kurtaracaktır. Ayrıca devletin maddi açıdan zarara uğramaması için Kıyı Kanunu ve İmar Kanunu'na yapılacak olan bir düzenleme ile ilim ve fen açısından sakınca olmayan alanlarda şeridinin derinliği azaltılabilmelidir. Bu alanların vatandaşlara bırakılması hem devlet hem vatandaş açısından daha hakkaniyetli

---

²¹ Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin E:2008/7384, K:2008/9364, T:17.09.2009; E:2009/1914, K:2009/3745, T:26.03.2009; E:2009/12967, K:2010/165, T: 18.01.2010 sayılı kararları.

olacağı düşünülmektedir. Kıyılarda kalan ve tapusu terkin edilmesi gereken alanlardaki taşınmazlardan konumu uygun olanların günöbirlik kamp alanı olarak değeriendirilmesi gibi maliklerde hak kaybını önleyecek düzenlemelerinde yapılması mümkün olmalıdır. Bunların dışında kıyıda kaldığı için tapusu terkin edilen taşınmazların maliklerine ilgili Bakanlık tarafından düzenlenecek “gayrimenkul sertifikası” veya “imar hakkı transferi sertifikasının” verilmesi ve bunun kıymetli evrak niteliğinde olması sağlanabilir. Hak kaybına uğrayan maliklerin tazmini için kullanılması gereken araçlardan söz konusu idari işlemde etkilenen maliklerin istek ve eğilimlerine uygun olanların kullanılması, kamuya güvenin artırılması, işlemlerin şeffaf ve hesap verebilir olması bakımından hayati derecede önemli olacaktır.

Çalışmanın hazırlanması aşamasında incelenen mahkeme kararlarında dikkati çeken diğeri bir noktada kurumlar arasındaki yönetim ve planlama yönündeki yetki karmaşasıdır. Yapılacak yasal düzenlemeler ile bu karışıklık giderilerek kurumların yetki ve sorumlulukları kesin bir çizgi ile ayrılarak kurumlar arası eşgüdüm sağlanması gerektiği açıktır. Özellikle kıyı alanlarında planlama ve uygulama işlemlerinin bir bütün olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde toplanması, kıyıların ulusal mirasın bir parçası olarak görülmesi ve buna dayalı planlama ve uygulama yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca gerektiğinde ilgili diğeri Bakanlık ve kurumların da katılımı ile Kıyı Alanları Yönetim Komitesi gibi ulusal yapılanma olanaklarının da geliştirilmesi ve bu yolla farklı kurumların ve uygulamalarının asgari düzeye indirilerek kıyıların toplum yararı gerekçesi ile etkin biçimde korunmasının yasal ve kurumsal çerçevesi tanımlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim. 1992. Kıyı Kanunu Uygulamasına Dair Yönetmelik
- Anonim. 2013. Web Sitesi: <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 12.04.2013
- Akbaba, F. 2010. Orman Kanunu 2/B – Kıyı Kanunu Uyuşmazlıkları ve Türk Yargıtay İçtihatları, <http://www.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12.04.2013
- Akça, N. 2004. Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti ve Uygulama Sorunları. Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları V. Ulusal Konferansı, Türkiye Kıyıları 04 Konferansı Bildiriler Kitabı, 4- 6 Mayıs. 275-285 Ankara.
- Akın, Ü. 1998. Kıyıların Tabi Olduğu Hukuki Rejim. Yetkin Yayınları, 35, Ankara
- Akkaya, M.A. 2004. Türkiye'de Kıyı Alanları Yönetimi ve Hukuksal Rejimi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, Denizel Çevre Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.
- Akkoç, A.K. 1999. Kıyıların Hukuki Durumu ve Mülkiyet Hakkı, Mali Kılavuz Dergisi, Yıl: 1999, Sayı: 6, Ankara.
- Akyol, N. ve Sesli, F.A. 1999. Türkiye'de Kıyı Alanları Konusunda Geçmişten Günümüze Ulusal Mevzuat, T.M.M.O.B. Harita ve Kadastro Mühendisliği Dergisi, Temmuz 1999, Sayı: 86:101-111.
- Anal, A.A. 2001. Kıyı Mevzuatının Dünü-Bugünü, Maliye Bakanlığı, Milli Emlak Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı, Yayınlanmamış Ders Notu, Ankara.
- Cin, H. 1981. Osmanlı Devletinde Kıyıların Hukuki Rejimi, Seha L. Meray'a Armağan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Çelik, H. 2005. Yargıtay Örnek Kararları ile Açıklamalı Kıyı Kanunu ve Uygulaması, Bilge Yayınevi, Ankara.
- Doğan, E ve Erginöz, M. 1997. Türkiye'de Kıyı Alanları Yönetimi ve Yapılaşması, Arion Yayınevi, İstanbul.
- Duru, B. 2003. Kıyı Yönetiminde Bütünleşik Yaklaşımlar ve Ulusal Kıyı Politikası, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları, Ankara.
- Eke, F., 1995. Kıyı Mevzuatının Gelişimi ve Planlama. TAU. Ankara.
- Esener, H. 2005. Kıyılarda Bulunan Tapulu Taşınmazların Hukuki Durumu, Yaklaşım Dergisi, Sayı: 156 (Aralık 2005), Ankara.
- Ferudun, A. 2009. Kıyı Alanlarının Hukuki Statüsü, Deniz Harp Okulu Deniz Bilimleri ve Mühendisliği Dergisi, Cilt: 5, Sayı:1:76-93.
- İzbrak, R 1969. Sistematik Jeomorfoloji, Harita Genel Müdürlüğü Yayınları. Sf. 257,258 Ankara.
- Geray, C. 1976. Kıyıların Toplum Yararına Kullanılmasına İlişkin Sorunlara Genel Bakış, Mimarlık Dergisi, Sayı: 147 (1976/2):64-69

- Geray, C. 1979. Kamu Taşınmazları, Kıyılar ve Sayıştay, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 34, Sayı: 1-4:2-13.
- Gezim, F., Kiper, P. 1991. Kıyı Bölgeleri Planlama Sorunları, Türkiye’de Şehirciliğin Gelişiminde Son 30 Yılın Değerlendirilmesi. Türkiye’de 15. Dünya Şehircilik Günü 3. Türkiye Şehircilik Kongresi. Kasım, 363-369 İzmir.
- Keleş, R. 1998. Kentbilim Terimleri Sözlüğü. İmge Basımevi, 78, Ankara.
- Keleş, R. 1993. Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar. İmge Basımevi, 110,111, Ankara
- Keleş, R. (2000). Kentleşme Politikası. İmge Kitapevi. 640, Ankara.
- Keleş, R., ve Hamamcı, C. 1997. Çevre Bilim. İmge Kitapevi, 197, Ankara
- Mengi, A., ve Keleş, R. 2003. İmar Hukukuna Giriş.İmge Kitapevi, 110, Ankara
- Kaygısız, C, 2010 Kıyıların Doldurulmasının Hukuki Rejimi. Yüksek lisans tezi Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 30, İzmir.
- Pala, K. 1975. Türkiye'nin Kıyı Sorunları ve Politikası, Harita ve Kadastro Mühendisliği Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 33-34:3-38.
- Şimşek, S. 2010. Kıyılarda Mülkiyet Sorunu: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İptal Kararları Işığında Bir Çözüm Önerisi. Sayıştay Dergisi, (77), 87-118.
- Tanrıvermiş, H. 2011. Doğal Kaynaklar Ekonomisi, İçinde: Tarım Ekonomisi, Editör: A.Özçelik, TC Anadolu Üniversitesi Yayını No:2226, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1125, Eskişehir, s.126-169. Türkiye.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Havvanur CENGİZ

Doğum Yeri : Eskişehir

Doğum Tarihi : 21.11.1978

Medeni Hali : Bekar

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Yunusemre Endüstri Meslek Lisesi (Harita Kadastro Bölümü)
(1992-1995)

Yüksekokul : Gazi Üniversitesi, İ.İ.B.F. Tapu Kadastro M.Y.O. (1996-2000)

Lisans : Anadolu Üniversitesi, İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü
(2007-2010)

Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gayrimenkul
Geliştirme ve Yönetimi Anabilim Dalı (2011-2013)

Çalıştığı Kurum ve Yıl :

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (2001- +)